

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

1. **Harul timpului și alianța vârstelor vieții** miercuri, 23 februarie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Am terminat catehezele despre Sfântul Iosif. Astăzi începem un parcurs de cateheze care caută inspirație în cuvântul lui Dumnezeu *despre sensul și valoarea bătrâneții*. Facem o reflecție despre bătrânețe. De câteva decenii, această vârstă a vieții se referă la un adevărat „nou popor” care sunt bătrânii. Niciodată nu am fost așa de numeroși în istoria umană. Riscul de a fi rebutați este și mai frecvent: niciodată așa de numeroși ca acum, niciodată riscul de a fi rebutați ca acum. Bătrânii sunt văzuți adesea ca „o povară”. În prima fază dramatică a pandemiei ei au fost cei care au plătit prețul cel mai mare. Erau deja partea mai slabă și neglijată: nu îi priveam prea mult când erau vii, nu i-am văzut nici murind. Am găsit această Cartă pentru drepturile bătrânilor și obligațiile comunității: această a fost editată de guverne, nu este editată de Biserică, este ceva laic: este bună, este interesantă, pentru a cunoaște că bătrânii au drepturi. Va face bine să fie citită.

Alături de migrații, bătrânețea este între chestiunile mai urgente pe care familia umană este chemată să le înfrunte în acest timp. Nu este vorba numai de o schimbare cantitativă; este în joc *unitatea vârstelor vieții*: adică, punctul de referință real pentru înțelegerea și aprecierea vieții umane în întregimea sa. Ne întrebăm: există prietenie, există alianță între diferitele vârste ale vieții sau prevalează separarea și rebutarea?

Toți trăim într-un prezent unde conviețuiesc copii, tineri, adulți și bătrâni. Însă s-a schimbat proporția: longevitatea a devenit masivă și, în ample regiuni ale lumii, copilăria este distribuită în doze mici. Am vorbit și despre iarna demografică. Un dezechilibru care are atâtea consecințe. Cultura dominantă are ca model unic tânărul-adult, adică un individ care se descurcă singur și rămâne mereu tânăr. Dar este adevărat că tinerețea conține sensul deplin al vieții, în timp ce bătrânețea reprezintă pur și simplu golirea sau pierderea ei? Este adevărat? Numai tinerețea are sensul deplin al vieții, iar bătrânețea este golirea vieții, pierderea vieții? Preamărirea tinereții ca unică vârstă demnă să întrupeze idealul uman, unită cu disprețuirea bătrâneții văzută ca fragilitate, ca degradare sau dizabilitate, a fost icoana dominantă a totalitarismelor din secolul al XX-lea. Am uitat asta?

Prelungirea vieții are incidență în manieră structurală asupra istoriei fiecărei persoane, a familiilor și a societăților. Dar trebuie să ne întrebăm: calitatea sa spirituală și simțul său comunitar sunt obiect de gândire și de iubire coerente cu acest fapt? Oare bătrânii trebuie să ceară scuze pentru

încăpățânarea lor de a supraviețui pe cheltuiala altora? Sau pot să fie onorați pentru darurile pe care le aduc la sensul vieții tuturor? De fapt, în reprezentarea sensului vieții – și chiar în culturile așa-numite „dezvoltate” – bătrânețea are incidență puțină. De ce? Pentru că este considerată o vârstă care nu are conținuturi speciale de oferit, nici semnificații proprii de trăit. În plus, lipsește încurajarea persoanelor de a le căuta și lipsește educația comunității de a le recunoaște. Așadar, pentru o vârstă care este de acum o parte determinantă a spațiului comunitar și se extinde la o treime a întregii vieți, există – uneori – planuri de asistență, dar nu proiecte de existență. Planuri de asistență, da; dar nu proiecte pentru a-i face să trăiască în plinătate. Și acesta este un gol de gândire, de imaginație, de creativitate. Sub această gândire, ceea ce face golul este că bătrânul, bătrâna sunt material de rebutat: în această cultură a rebutării, bătrânii intră ca material de rebutat.

Tinerețea este foarte frumoasă, dar tinerețea veșnică este o halucinație foarte periculoasă. A fi bătrâni este la fel de important – și frumos – este la fel de important ca a fi tineri. Să ne amintim de asta. Alianța între generații, care restituie umanului toate vârstele vieții, este darul nostru pierdut și trebuie să-l reluăm. Trebuie să fie regăsit, în această cultură a rebutării și în această cultură a productivității.

Cuvântul lui Dumnezeu are multe de spus în privința acestei alianțe. Puțin mai înainte am ascultat profeția lui Ioel: „Bătrânii voștri vor avea vise și tinerii voștri vor avea viziuni” (3,1). Se poate interpreta astfel: când bătrânii opun rezistență Duhului, îngropând în trecut visele lor, tinerii nu mai reușesc să vadă lucrurile care trebuie făcute pentru a deschide viitorul. În schimb, când bătrânii comunică visele lor, tinerii văd bine ceea ce trebuie să facă. Tinerii care nu mai întrebă visele bătrânilor, fixându-se cu capul plecat asupra unor viziuni care nu merg dincolo de nasul lor, cu greu vor purta prezentul lor și cu greu vor suporta viitorul lor. Dacă bunicii se concentrează asupra melancoliilor lor, tinerii se vor gărbovi și mai mult asupra *smartphone*-ul lor. Ecranul poate chiar să rămână aprins, dar viața se stinge înainte de timp. Repercusiunea cea mai gravă a pandemiei nu se află oare chiar în rătăcirea celor mai tineri? Bătrânii au resurse de viață deja trăită la care pot să recurgă în orice moment. Îi vor privi pe tinerii care pierd viziunea lor sau îi vor însoți încălzind visele lor? În fața viselor bătrânilor, ce vor face tinerii?

Înțelepciunea drumului lung care însoțește bătrânețea la terminarea sa trebuie trăită ca o ofertă de sens al vieții, nu consumată ca inerție a supraviețuirii sale. Bătrânețea, dacă nu este restituită demnității unei vieți demne din punct de vedere uman, este destinată să se închidă într-o slăbire care ia tuturor iubirea. Această provocare de umanitate și de civilizație cere angajarea noastră și ajutorul lui Dumnezeu. Să cerem asta de la Duhul Sfânt. Cu aceste cateheze despre bătrânețe, aș vrea să-i încurajez pe toți să investească gânduri și afecte cu privire la darurile pe care ea le poartă cu sine și la celelalte vârste ale vieții. Bătrânețea este un dar pentru toate vârstele vieții. Este un dar de maturitate, de înțelepciune. Cuvântul lui Dumnezeu ne va ajuta să discernem sensul și valoarea bătrâneții; Duhul Sfânt să ne dea și nouă visele și viziunile de care avem nevoie. Și aș vrea să subliniez, așa cum am ascultat în profeția lui Ioel, la început, că important este nu numai ca bătrânul să ocupe locul de înțelepciune pe care-l are, de istorie trăită în societate, ci și să existe un colocviu, care să-i pună în convorbire cu tinerii. Tinerii trebuie să intre în convorbire cu bătrânii, iar bătrânii cu tinerii. Și această punte va fi transmiterea înțelepciunii în umanitate. Îmi doresc ca aceste reflecții să fie de folos pentru noi toți, pentru a duce înainte această realitate pe care o spunea profetul Ioel, ca, în dialogul dintre tineri și bătrâni, bătrânii să poată da visele și tinerii să le poată primi și să le ducă înainte. Să nu uităm că în cultura fie familială, fie socială bătrânii sunt ca

rădăcinile copacului: au toată istoria acolo, iar tinerii sunt ca florile și fructele. Dacă nu vine sucul, dacă nu vine această „venă” – să spunem așa – de la rădăcini, niciodată nu vor putea înflori. Să nu uităm acel poet despre care am spus de atâtea ori: „Tot ceea ce copacul are înflorit vine de la ceea ce are în subteran” (Francisco Luis Bernárdez). Tot ceea ce este frumos într-o societate este în raport cu rădăcinile bătrânilor. Pentru aceasta, în aceste cateheze, eu aș vrea ca figura bătrânului să fie scoasă în evidență, ca să se înțeleagă bine că bătrânul nu este un material de rebutat: este o binecuvântare pentru societate.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

2. Longevitatea: simbol și oportunitate miercuri, 2 martie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

În relatarea biblică a genealogiilor primilor părinți uimește imediat longevitatea lor enormă: se vorbește despre secole! Când începe, aici, bătrânețea? Se pune întrebarea. Și ce anume înseamnă că acești părinți antici trăiesc așa de mult după ce au dat naștere la copii? Părinți și copii trăiesc împreună, timp de secole! Această cadență seculară a timpurilor, relatată cu stil ritual, conferă raportului dintre longevitate și genealogie o semnificație simbolică puternică, foarte puternică.

ste ca și cum transmiterea vieții umane, așa de nouă în universul creat, cerea o *inițiere* lentă și prelungită. Totul este nou, la începuturile istoriei unei creaturi care este duh și viață, conștiință și libertate, sensibilitate și responsabilitate. Noua viață – viața umană -, cufundată în tensiunea dintre originea sa „după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu și fragilitatea condiției sale muritoare, reprezintă o noutate de descoperit în întregime. Și cere un timp lung de inițiere, în care este indispensabil sprijinul reciproc între generații, pentru a descifra experiențele și a se confrunta cu enigmele vieții. În acest timp lung, lent, este cultivată și calitatea spirituală a omului.

Într-un anumit sens, fiecare trecere de epocă, în istoria umană, ne repropune această senzație: este ca și cum ar trebui să luăm de la capăt și cu calm întrebările noastre despre sensul vieții, când scenariul condiției umane apare aglomerat cu experiențe noi și cu întrebări inedite. Desigur, acumularea memoriei culturale mărește obișnuința necesară pentru a înfrunta trecerile inedite. Timpurile de transmitere se reduc; dar timpurile de asimilare cer mereu răbdare. Excesul de viteză, care obsedează de acum toate trecerile din viața noastră, face fiecare experiență mai superficială și mai puțin „hrănitoare”. Tinerii sunt victime inconștiente ale acestei sciziuni între timpul de pe ceas, care vrea să fie ars, și timpurile vieții, care cer o „dospire” justă. O viață lungă permite să se experimenteze aceste timpuri lungi și daunele grabei.

Desigur, bătrânețea impune ritmuri mai lente: dar nu sunt numai timpuri de inerție. De fapt, măsura acestor ritmuri deschide, pentru toți, spații de sens al vieții necunoscute de obsesia vitezei. A pierde contactul cu ritmurile lente ale bătrâneții închide aceste spații pentru toți. În acest orizont am voit să

institui sărbătoarea bunicilor, în ultima duminică din iulie. Alianța între cele două generații extreme ale vieții – copiii și bătrânii – ajută și celelalte două – tinerii și adulții – să se lege reciproc pentru a face existența tuturor mai bogată în umanitate. Este nevoie de dialog între generații: dacă nu există dialog între tineri și bătrâni, între adulți, dacă nu există dialog, fiecare generație rămâne izolată și nu poate transmite mesajul. Un tânăr care nu este legat de rădăcinile sale, care sunt bunicii, nu primește forța – așa cum copacul are forța de la rădăcini – și crește rău, crește bolnav, crește fără referințe. Pentru aceasta trebuie căutat, ca o exigență umană, dialogul între generații. Și acest dialog este important tocmai între bunici și nepoți, care sunt cele două extreme.

Să ne imaginăm un oraș în care conviețuirea diferitelor vârste face parte integrantă din proiectul global al habitatului său. Să ne gândim la formarea de raporturi afectuoase între bătrânețe și tinerețe care se iradiază asupra stilului general al relațiilor. Suprapunerea generațiilor ar deveni izvor de energie pentru un umanism realmente vizibil și trăibil. Orașul modern este în mod tendențial ostil față de bătrâni (și nu întâmplător este așa și pentru copii). Această societate care are acest spirit al rebutării și rebutează atâția copii nevoiți, rebutează bătrânii: îi rebutează, nu sunt de folos și îi pune la casa pentru bătrâni, la azil... Excesul de viteză ne pune într-o centrifugă care ne suflă ca pe confeti. Se pierde complet privirea de ansamblu. Fiecare se agață de propria bucățiță, ce plutește pe fluxurile orașului-piață, pentru care ritmurile lente sunt pierderi și viteza înseamnă bani. Excesul de viteză pulverizează viața, nu o face mai intensă. Și înțelepciunea cere să se „piardă timp”. Când tu te întorci acasă și îl vezi pe fiul tău, pe fiica ta și „pierzi timp”, dar acest colocviu este fundamental pentru societate. Și când tu te întorci acasă și este bunicul sau bunica, poate nu raționează bine sau, nu știu, a pierdut un pic capacitatea de a vorbi, și tu stai cu el sau cu ea, tu „pierzi timp”, dar acest „a pierde timp” fortifică familia umană. Este necesar să petrecem timp – un timp care nu este plătit – cu copiii și cu bătrânii, pentru că ei ne dau o altă capacitate de a vedea viața.

Pandemia, în care încă suntem constrânși să locuim, a impus – foarte dureros, din păcate – o capitulare în fața cultului obtuz al vitezei. Și în această perioadă bunicii au fost un dig în calea „deshidratării” afective a celor mai mici. Alianța vizibilă a generațiilor, care armonizează timpurile și ritmurile lor, ne restituie speranța de a nu locui viața în zadar. Și restituie fiecăruia iubirea față de viața noastră vulnerabilă, blocând strada spre obsesia vitezei, care pur și simplu o consumă. Fraza cheie aici este „a pierde timp”. Și vă întreb pe fiecare dintre voi: tu știi să pierzi timpul, sau tu ești mereu grăbit de viteză? „Nu, mă grăbesc, nu pot...”? Știi să pierzi timpul cu bunicii, cu bătrânii? Știi să pierzi timpul jucându-te cu fiii tăi, cu copiii? Aceasta este piatra de comparație. Gândiți-vă un pic. Și asta restituie fiecăruia iubirea față de viața noastră vulnerabilă, blocând – așa cum am spus – strada spre obsesia vitezei, care pur și simplu o consumă. Ritmurile bătrâneții sunt o resursă indispensabilă pentru a percepe sensul vieții marcate de timp. Bătrânii au ritmurile lor, dar sunt ritmuri care ne ajută. Grație acestei medieri, devine mai credibilă destinația vieții spre întâlnirea cu Dumnezeu: un plan care este ascuns în crearea ființei umane „după chipul și asemănarea sa” și este sigilat în întruparea Fiului lui Dumnezeu.

Astăzi există o longevitate mai mare a vieții umane. Asta ne oferă oportunitatea de a mări alianța între toate timpurile vieții. Atâta longevitate, dar trebuie să facem mai multă alianță. Și ne ajută și să mărim alianța cu sensul vieții în întregimea sa. Sensul vieții nu este numai la vârsta adultă, de la 25 la 60 de ani. Sensul vieții este totul, de la naștere la moarte și tu ar trebui să fii capabil să vorbești cu toți, să ai și raporturi afective cu toți, astfel maturitatea ta va fi mai bogată, mai puternică. Și ne oferă și această semnificație a vieții, care este întregă. Duhul să ne dea inteligența și forța pentru

această reformă: este nevoie de o reformă. Prepotența timpului de pe ceas trebuie să fie convertită la frumusețea ritmurilor vieții. Aceasta este reforma pe care trebuie s-o facem în inimile noastre, în familie și în societate. Repet: a reforma, ce anume? Ca prepotența timpului de pe ceas să devină convertită la frumusețea ritmurilor vieții. Alianța generațiilor este indispensabilă. Într-o societate în care bătrânii nu vorbesc cu tinerii, tinerii nu vorbesc cu bătrânii, adulții nu vorbesc cu bătrânii nici cu tinerii, este o societate sterilă, fără viitor, o societate care nu privește la orizont ci se privește pe ea însăși. Și devine singură. Dumnezeu să ne ajute să găsim muzica potrivită pentru această armonizare a diferitelor vârste: cei mici, cei bătrâni, cei adulți, toți împreună: o frumoasă simfonie de dialog.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

3. **Bătrânețea, resursă pentru tinerețea nesăbuită** **miercuri, 16 martie 2022**

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Relatarea biblică – prin limbajul simbolic al epocii în care a fost scrisă – ne spune un lucru impresionant: Dumnezeu a fost așa de amărât din cauza răutății răspândite a oamenilor, devenită un stil normal de viață, încât s-a gândit că a greșit că i-a creat și a decis să-i elimine. O soluție radicală. Ar putea chiar să aibă un efect paradoxal de milostivire. Fără ființe umane, fără istorie, fără judecată, fără condamnare. Și multe victime predestinate ale corupției, violenței, nedreptății vor fi cruțate pentru totdeauna.

Nu ni se întâmplă uneori și nouă – copleșiți de sentimentul de neputință împotriva răului sau demoralizați de „profeții de nenorocire” – să ne gândim că era mai bine dacă nu ne-am fi născut? Trebuie să dăm crezare anumitor teorii recente, care denunță specia umană ca o daună evolutivă pentru viața de pe planeta noastră? Totul negativ? Nu.

De fapt, suntem sub presiune, expuși la solicitări opuse care ne fac dezorientați. Pe de o parte, avem optimismul unei tinereți veșnice, aprins de progresele extraordinare ale tehnicii, care pictează un viitor plin de mașini mai eficiente și mai inteligente decât noi, care se vor îngriji de relele noastre și vor gândi pentru noi soluțiile cele mai bune pentru a nu muri: lumea roboților. Pe de altă parte, fantezia noastră apare tot mai concentrată pe reprezentarea unei catastrofe finale care ne va stinge. Ceea ce se întâmplă cu un eventual război atomic. „Ziua de după” aceasta – dacă vom mai exista, zile și ființe umane – va trebui să reînceapă de la zero. Nu vreau să fac banală tema progresului, desigur. Dar se pare că simbolul potopului câștigă teren în inconștientul nostru. De altfel, pandemia actuală pune o ipotecă grea pe reprezentarea noastră nesăbuită a lucrurilor care contează, pentru viață și pentru destinul său.

În relatarea biblică, atunci când este vorba de a salva de corupție și de potop viața pământului, Dumnezeu încredințează acțiunea fidelității celui mai bătrân dintre toți, „dreptul” Noe. Bătrânețea va salva lumea, mă întreb eu? În ce sens? Și cum va salva lumea, bătrânețea? Și care este orizontul? Viața de dincolo de moarte sau numai supraviețuirea până la potop?

Un cuvânt al lui Isus, care evocă „zilele lui Noe”, ne ajută să aprofundăm sensul paginii biblice pe care am ascultat-o. Isus, vorbind despre timpurile din urmă, spune: „Și așa cum a fost în zilele lui Noe, tot așa va fi în zilele Fiului Omului: ei mâncau, beau, se însurau și se măritau până în ziua în care Noe a intrat în arcă; atunci a venit potopul și i-a nimicit pe toți” (Lc 17,26-27). De fapt, a mânca și a bea, a se însura și a se mărita, sunt lucruri foarte normale și nu par exemple de corupție. Unde se află corupția? Unde era corupția, acolo? În realitate, Isus pune accentul pe faptul că ființele umane, când se limitează doar să se bucure de viață, pierd chiar și percepția corupției, care le mortifică demnitatea și îi otrăvește sensul. Când se pierde percepția corupției, iar corupția devine un lucru normal: totul are prețul său, totul? Se cumpără, se vinde, opinii, acte de dreptate... Asta, în lumea afacerilor, în lumea atâtor meserii, este ceva obișnuit. Și trăiesc în mod nesăbuit și corupția, ca și cum ar fi parte din normalitatea bunăstării umane. Când tu mergi să faci ceva și treaba este lentă, acel proces de a face este un pic lent, de câte ori se aude spunându-se: „Dar, dacă îmi dai ceva, eu accelerez asta”. De atâtea ori. „Dă-mi ceva și eu merg mai înainte”. Știm bine asta, noi toți. Lumea corupției pare parte a normalității ființei umane; și acest lucru este urât. În această dimineață am vorbit cu un domn care îmi spunea despre această problemă în țara sa. Bunurile vieții sunt consumate și se bucură de ele fără preocupare față de calitatea spirituală a vieții, fără grijă față de habitatul casei comune. Totul se exploatează, fără a se preocupa de mortificarea și de deprimarea de care suferă mulți, și nici de răul care otrăvește comunitatea. Atât timp cât viața normală poate să fie umplută de „bunăstare”, nu vrem să ne gândim la ceea ce o face goală de dreptate și de iubire. „Dar, eu mă simt bine! De ce trebuie să mă gândesc la probleme, la războaie, la mizeria umană, la câtă sărăcie, la câtă răutate? Nu, eu mă simt bine. Nu-mi pasă de ceilalți”. Aceasta este gândirea inconștientă care ne duce înainte ca să trăim o stare de corupție.

Corupția poate să devină normalitate, mă întreb eu? Frați și surori, din păcate da. Se poate respira aerul corupției așa cum se respiră oxigenul. „Dar este normal; dacă dumneavoastră vreți ca eu să fac asta repede, cât îmi dați?”. Este normal! Este normal, dar este un lucru urât, nu este bun! Ce anume îi deschide drumul? Un lucru: nesăbuița care se îndreaptă numai spre grija de sine însuși: iată breșa care deschide ușa pentru corupția care îneacă viața tuturor. Corupția scoate mare avantaj din această nesăbuiță rea. Când unei persoane îi merge bine totul și nu-i pasă de ceilalți: această nesăbuiță înmoaie apărările noastre, întunecă conștiința și ne face – chiar involuntar – complici. Pentru că întotdeauna corupția nu merge singură: o persoană are mereu complici. Și întotdeauna corupția se lărgește, se lărgește.

Bătrânețea este în poziția potrivită pentru a percepe înșelăciunea acestei normalizări a unei vieți obsedate de satisfacție și goală de interioritate: viață fără gândire, fără jertfă, fără interioritate, fără frumusețe, fără adevăr, fără dreptate, fără iubire: asta este în întregime corupție. Sensibilitatea noastră specială a bătrânilor, a vârstei înaintate față de atențiile, gândurile și afectele care ne fac umani, ar trebui să redevină o vocația a multora. Și va fi o alegere de iubire a bătrânilor față de noile generații. Noi vom da alarma, alerta: „Fiți atenți, că aceasta este corupția, nu-ți aduce nimic”. Înțelepciunea bătrânilor ne este atât de necesară, astăzi, pentru a merge împotriva corupției. Noile generații așteaptă de la noi, bătrânii, de la noi, cei în vârstă, un cuvânt care să fie profetie, care să deschidă uși pentru noi perspective în afara acestei lumi nesăbuite a corupției, a obișnuinței cu lucrurile corupte. Binecuvântarea lui Dumnezeu alege bătrânețea, pentru această carismă așa de umană și umanizatoare. Ce sens are bătrânețea mea? Fiecare dintre noi, bătrânii, putem să ne întrebăm. Sensul este acesta: a fi profet al corupției și a spune celorlalți: „Opriți-vă, eu am parcurs

acel drum și nu te duce la nimic! Acum eu îți spun experiența mea”. Noi, bătrânii, trebuie să fim profeți împotriva corupției, așa cum Noe a fost profetul împotriva corupției din timpul său, pentru că era unicul în care Dumnezeu a avut încredere. Eu vă întreb pe voi toți – și mă întreb și pe mine: inima mea este deschisă să fie profet împotriva corupției de astăzi? Este un lucru urât atunci când bătrânii nu s-au maturizat și au devenit bătrâni cu aceleași obișnuințe corupte ale tinerilor. Să ne gândim la relatarea biblică a judecătorilor Suzanei: sunt exemplul unei bătrâneți corupte. Și noi, cu o astfel de bătrânețe, nu am fi capabili să fim profeți pentru tinerele generații.

Și Noe este exemplul acestei bătrâneți generatoare: nu este coruptă, este generatoare. Noe nu ține predici, nu se plânge, nu reproșează, ci se îngrijește de viitorul generației care este în pericol. Noi, bătrânii, trebuie să ne îngrijim de tinerii, de copiii care sunt în pericol. El construiește arca primirii și primește în ea oameni și animale. În grija față de viață, în toate formele sale, Noe împlinește porunca lui Dumnezeu repetând gestul duios și generos al creației, care în realitate este însuși gândul pe care îl inspiră porunca lui Dumnezeu: o nouă binecuvântare, o nouă creație (cf. *Gen* 8,15 – 9,17). Vocația lui Noe rămâne mereu actuală. Patriarhul sfânt mai trebuie să mijlocească pentru noi. Și noi, femei și bărbați de o anumită vârstă – ca să nu spun bătrâni, pentru că unii se offensează – să nu uităm că avem posibilitatea înțelepciunii, de a spune celorlalți: „Uite, acest drum de corupție nu duce la nimic”. Noi trebuie să fim ca vinul bun care la sfârșit ca bătrân (vechi) poate da un mesaj bun și nu unul rău.

Eu fac un apel, astăzi, la toate persoanele care au o anumită vârstă, ca să nu spun bătrâne. Fiți atenți: voi aveți responsabilitatea de a denunța corupția umană în care se trăiește și în care merge înainte acest mod de a trăi din relativism, totalmente relativ, ca și cum totul ar fi permis. Să mergem înainte. Lumea are nevoie, are nevoie de tineri puternici, care să meargă înainte, și de bătrâni înțelepți. Să-i cerem Domnului harul înțelepciunii.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

4. Salutul de rămas-bun și moștenirea: amintire și mărturie

miercuri, 23 martie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

În Biblie, relatarea morții bătrânului Moise este precedată de testamentul său spiritual, numit „Cântarea lui Moise”. Această cântare este în primul rând o foarte frumoasă mărturisire de credință și spune așa: „Căci voi invoca Numele Domnului: / Dați glorie Dumnezeului nostru! / El este Stânca: / lucrarea lui este desăvârșită, / căci toate căile lui sunt drepte; / El este un Dumnezeu credincios și în el nu este nedreptate, El este drept și nepărtinitor” (Dt 32,3-4). Dar este și amintire a istoriei trăite cu Dumnezeu, a aventurilor poporului care s-a format pornind de la credința în Dumnezeul lui Abraham, Isaac și Iacob. Apoi Moise amintește și amărăciunile și dezamăgirile lui Dumnezeu însuși: fidelitatea sa pusă la încercare încontinuu de infidelitățile poporului său. Dumnezeul fidel și răspunsul poporului infidel: ca și cum poporul ar vrea să pună la încercare fidelitatea lui Dumnezeu. Și El rămâne mereu credincios, aproape de poporul său. Tocmai acesta este miezul Cântării lui Moise: fidelitatea lui Dumnezeu care ne însoțește în timpul întregii vieți.

Când Moise rostește această mărturisire de credință este în pragul țării promise, precum și al salutului său de rămas bun de la viață. Avea o sută douăzeci de ani, notează relatarea, „dar vederea nu-i slăbise” (Dt 34,7). Acea capacitate de a vedea, a vedea realmente, precum și a vedea simbolic, așa cum au bătrânii, care știu să vadă lucrurile, semnificația mai înrădăcinată a lucrurilor. Vitalitatea privirii sale este un dar prețios: îi permite să *transmită moștenirea* lungii sale experiențe de viață și de credință, cu luciditatea necesară. Moise vede istoria și transmite istoria; bătrânii văd istoria și transmit istoria.

O bătrânețe căreia îi este acordată această luciditate este un dar prețios pentru generația care trebuie să urmeze. Ascultarea personală și directă a relatării istoriei de credință trăită, cu toate suferințele și coborâșurile sale, este de neînlocuit. A o citi în cărți, a o privi în filme, a o consulta pe internet, oricât ar fi de util, nu va fi niciodată același lucru. Această transmitere – care este adevărata *tradiție*, transmiterea concretă de la bătrân la tânăr! – această transmitere lipsește mult astăzi, și tot mai mult, noilor generații. De ce? Pentru că această nouă civilizație are ideea că bătrânii sunt material de rebutat, bătrânii trebuie rebutați. Aceasta este o brutalitate! Nu, nu merge așa. Relatarea directă, de la persoană la persoană, are tonuri și moduri de comunicare pe care niciun alt mijloc nu le poate înlocui. Un bătrân care a trăit îndelung și obține darul unei *mărturii lucide și pasionate* a istoriei

sale, este o binecuvântare de neînlocuit. Suntem capabili să recunoaștem și să onorăm acest dar al bătrânilor? Eu pot să dau o mărturie personală. Ura și furia față de război eu am învățat-o de la bunicul meu care a luptat la Piave în 1914: el mi-a transmis această furie față de război. Pentru că mi-a povestit suferințele unui război. Și asta nu se învață nici în cărți, nici în altă manieră, se învață astfel, transmițând-o de la bunici la nepoți. Și acest lucru este de neînlocuit. Transmiterea experienței de viață de la bunici la nepoți. Astăzi, din păcate, acest lucru nu este așa și se crede că bunicii sunt material de rebutat: nu! Sunt amintirea vie a unui popor și tinerii și copiii trebuie să-i asculte pe bunici.

În cultura noastră, așa de „corectă politic”, acest drum apare împiedicat în multe moduri: în familie, în societate, în însăși comunitatea creștină. Cineva propune chiar să se abolească predarea istoriei, ca o informație superfluă despre lumi care nu mai sunt actuale, care ia resurse cunoașterii prezentului. Ca și cum noi ne-am fi născut ieri!

Pe de altă parte, transmiterea credinței este lipsită adesea de pasiunea proprie a unei „istorii trăite”. A transmite credința nu înseamnă a spune lucrurile „bla-bla-bla”. Înseamnă a spune experiența de credință. Și atunci cu greu poate atrage să se aleagă iubirea pentru totdeauna, fidelitatea față de cuvântul dat, perseverența în dăruire, compasiunea față de fețele rănite și desfigurate? Desigur, istoriile vieții trebuie transformate în mărturie, iar mărturia trebuie să fie leală. Desigur, nu este leală ideologia care forțează istoria după propriile scheme; nu este leală propaganda, care adaptează istoria la promovarea propriului grup; nu este leală a face din istorie un tribunal în care se condamnă tot trecutul și se descurajează orice viitor. A fi leal înseamnă a relata istoria așa cum este, și o poate relata bine numai cel care a trăit-o. Pentru aceasta este foarte important a-i asculta pe bătrâni, a-i asculta pe bunici, este important ca tinerii și copiii să discute cu ei.

Înseși Evangheliile relatează cu onestitate istoria binecuvântată a lui Isus fără a ascunde erorile, neînțelegerile și chiar trădările discipolilor. Aceasta este istoria, este adevărul, aceasta este mărturie. Acesta este darul amintirii pe care „bătrânii” Bisericii îl transmit, încă de la început, trecându-l „din mână în mână” la generația care urmează. Ne va face bine să ne întrebăm: cât de mult valorizăm acest mod de a transmite credința, în trecerea ștafetei între bătrânii comunității și tinerii care se deschid la viitor? Și aici îmi vine în minte un lucru pe care l-am spus de atâtea ori, dar aș vrea să-l repet. Cum se transmite credința? „Ah, este aici o carte, studiaz-o”: nu. Așa nu se poate transmite credința. Credința se transmite în dialect, adică în vorbirea familială, între bunici și nepoți, între părinți și nepoți. Credința se transmite mereu în dialect, în acel dialect familial și experimentat învățat cu trecerea anilor. Pentru aceasta este atât de important dialogul într-o familie, dialogul copiilor cu bunicii care sunt cei care au înțelepciunea credinței.

În anumite momente mi se întâmplă să reflectez asupra acestei anomalii stranii. Catehismul inițierii creștine se inspiră astăzi cu generozitate din Cuvântul lui Dumnezeu și transmite informații îngrijite despre dogme, despre morala credinței și despre sacramente. Însă lipsește adesea o cunoaștere a Bisericii care să se nască din ascultarea și din mărturia istoriei reale a credinței și a vieții comunității ecleziale, încă de la începutul zilelor noastre. De către copii se învață Cuvântul lui Dumnezeu în aulele de catehism; dar Biserica se „învață”, ca tineri, în aulele școlare și în *media* informației globale.

Relatarea istoriei de credință ar trebuie să fie precum Cântarea lui Moise, precum mărturia Evangheliilor și a Faptelor Apostolilor. Adică, o istorie capabilă să reevece cu emoție

binecuvântările lui Dumnezeu și cu lealitate lipsurile noastre. Ar fi frumos ca să fie, încă de la început, în itinerarele de cateheză, și obișnuința de a asculta, din experiența trăită a bătrânilor, mărturisirea lucidă a binecuvântărilor primite de la Dumnezeu, pe care trebuie să le păstrăm, și mărturia reală a lipsurilor noastre de fidelitate, pe care trebuie să reparăm și să le corectăm. Bătrânii intră în țara promisă, pe care Dumnezeu o dorește pentru fiecare generație, când oferă tinerilor inițierea frumoasă a mărturiei lor și transmit istoria credinței, credința în dialect, acel dialect familial, acel dialect care trece de la bătrâni la tineri. Atunci, conduși de Domnul Isus, bătrâni și tineri intră împreună în Împărăția sa de viață și de iubire. Dar toți împreună. Toți în familie, cu această mare comoară care este credința transmisă în dialect.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

5. Fidelitatea față de vizita lui Dumnezeu pentru generația care vine miercuri, 30 martie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

În itinerarul nostru de cateheză despre tema bătrâneții, astăzi să privim la tabloul duios pictat de Sfântul Luca evanghelist, care cheamă în scenă două figuri de bătrâni, Simeon și Ana. Motivația lor de viață, înainte de a-și lua rămas-bun de la această lume, este așteptarea vizitei lui Dumnezeu. Așteptau ca să vină Dumnezeu să-i viziteze, adică pe Isus. Simeon știe, printr-o premoniție a Duhului Sfânt, că nu va muri înainte de a-l fi văzut pe Mesia. Ana frecventează în fiecare zi templul dedicându-se slujirii sale. Ambii recunosc prezența Domnului în pruncul Isus, care umple de mângâiere lunga lor așteptare și înseninează plecarea lor din viață. Aceasta este o scenă de întâlnire cu Isus, și de plecare.

Ce putem învăța de la aceste două figuri de bătrâni plini de vitalitate spirituală?

Între timp, să învățăm că fidelitatea așteptării *ascute simțurile*. De altfel, știm asta, Duhul Sfânt face tocmai asta: *luminează simțurile*. În vechiul imn *Veni Creator Spiritus*, cu care îl invocăm și astăzi pe Duhul Sfânt, spunem: „*Accende lumen sensibus*”, aprinde o lumină pentru simțuri, luminează simțurile noastre. Duhul este capabil să facă asta: ascute simțurile sufletului, în pofida limitelor și rănilor simțurilor trupului. Bătrânețea slăbește, într-un mod sau în altul, sensibilitatea trupului: unul este mai orb, unul mai surd... Totuși, o bătrânețe care este exercitată în așteptarea vizitei lui Dumnezeu nu va pierde trecerea sa: dimpotrivă, va fi și mai promptă în perceperea ei, va avea mai mult sensibilitate pentru a-l primi pe Domnul când trece. Amintim că o atitudine a creștinului este să fie atent la vizitele Domnului, pentru că Domnul trece în viața noastră cu inspirațiile, cu invitația de a fi mai buni. Și Sfântul Augustin spune: „Mi-e frică de Dumnezeu când trece” – „Dar cum așa, ție ți-e frică?” – „Da, mi-e frică să nu-mi dau seama și să-l las să treacă”. Duhul Sfânt este cel care pregătește simțurile pentru a înțelege când ne face Domnul o vizită, așa cum a făcut cu Simeon și Ana.

Astăzi avem nevoie mai mult ca oricând de asta: avem nevoie de o *bătrânețe înzestrată cu simțuri spirituale vii* și capabilă să recunoască semnele lui Dumnezeu, mai mult, de Semnul lui Dumnezeu, care este Isus. Un semn care ne pune în criză, mereu: Isus ne pune în criză pentru că este „semn de contradicție” (Lc 2,34) – dar care ne umple de bucurie. Deoarece criza nu-ți aduce în mod necesar

tristețea, nu: a fi în criză, aducând slujire Domnului, de atâtea ori îți dai o pace și o bucurie. *Anestezia simțurilor spirituale*– și acest lucru este urât – anestezia simțurilor, în excitarea și în buimăceala simțurilor trupului, este un sindrom răspândit într-o societate care cultivă iluzia tinereții veșnice și trăsătura sa mai periculoasă constă în faptul că ea este cel mult inconștientă. Nu ne dăm seama că suntem aneștiați. Și asta se întâmplă: s-a întâmplat mereu și se întâmplă în timpurile noastre. Simțurile aneștiate, fără a înțelege ce se întâmplă; simțurile interioare, simțurile spiritului pentru a înțelege prezența lui Dumnezeu sau prezența răului, aneștiați, nu disting.

Când am pierdut sensibilitatea tactului sau gustului, îți dai seama imediat. În schimb, cea a sufletului, acea sensibilitate a sufletului poți s-o ignori îndelung, să trăiești fără să-ți dai seama că ai pierdut sensibilitatea sufletului. Ea nu se referă pur și simplu la gândirea despre Dumnezeu sau despre religie. Insensibilitatea simțurilor spirituale se referă la compasiune și la milă, la rușine și la remușcare, la fidelitate și la dăruire, la duioșie și la onoare, la responsabilitatea proprie și la durerea pentru celălalt. Este curios: insensibilitatea nu te lasă să înțelegi compasiunea, nu te lasă să înțelegi mila, nu te lasă să simți rușine sau remușcare pentru că ai făcut un lucru urât. Așa este: simțurile spirituale aneștiate încurcă totul și unul nu simte, spiritual, lucruri de acest gen. Și bătrânețea devine, ca să spunem așa, prima pierdere, prima victimă a acestei pierderi de sensibilitate. Într-o societate care exercită mai ales sensibilitatea pentru satisfacție, nu poate decât să dispară atenția față de cei fragili și să prevaleze competiția învingătorilor. Și astfel se pierde sensibilitatea. Desigur, retorica incluziunii este formula de rit a oricărui discurs corect din punct de vedere politic. Dar încă nu aduce o corectare reală în practicile conviețuirii normale: *cu greu crește o cultură a duioșiei sociale*. Nu: spiritul fraternității umane – pe care mi s-a părut necesar să-l relansez cu forță – este ca o haină demodată, de admirat, da, dar... într-un muzeu. Se pierde sensibilitatea umană, se pierd aceste mișcări ale spiritului care ne fac umani.

Este adevărat, în viața reală putem observa, cu recunoștință înduioșată, atâția tineri capabili să onoreze până la capăt această fraternitate. Dar tocmai aici se află problema: există o rebutare, o rebutare vinovată, între mărturia acestei limfe vitale a duioșiei sociale și conformismul care impune tinereții să se relateze în cu totul alt mod. Ce anume putem face pentru a umple această rebutare?

Din relatarea despre Simeon și Ana, dar și din alte istorii biblice despre vârsta bătrână sensibilă față de Duhul, vine o indicație ascunsă care merită să fie adusă în prim plan. În ce constă, concret, revelația care aprinde sensibilitatea lui Simeon și a Anei? Constă în a recunoaște într-un prunc, căruia nu i-au dat naștere și pe care-l văd pentru prima dată, semnul sigur al vizitei lui Dumnezeu. Ei acceptă să *nu fie protagoniști, ci numai martori*. Și când un individ acceptă să nu fie protagonist, ci se implică drept martor, treaba merge bine: acel bărbat sau acea femeie se maturizează bine. Și asta se întâmplă dacă există mereu voința de a fi protagonist, altminteri nu se va maturiza niciodată acest drum spre plinătatea bătrâneții. Vizita lui Dumnezeu nu se întrupează în viața lor, a celor care vor să fie protagoniști și niciodată martori, nu-i duce pe scenă ca salvatori: Dumnezeu nu se face trup în generația lor, ci în generația care trebuie să vină. Pierd spiritul, pierd voința de a trăi cu maturitate și, cum se spune de obicei, se trăiește cu superficialitate. Este marea generație a superficialilor, care nu-și permit să *simtă* lucrurile cu sensibilitatea spiritului. Dar de ce nu-și permit? În parte din lene, și în parte pentru că deja nu pot: au pierdut-o. Este urât când o civilizație pierde sensibilitatea spiritului. În schimb, este foarte frumos când găsim bătrâni ca Simeon și Ana care păstrează această sensibilitate a spiritului și sunt capabili să înțeleagă diferitele situații, așa cum aceștia doi au înțeles această situație care era în fața lor care era manifestarea lui Mesia. Niciun

resentiment și nicio plângere, pentru asta, când ei sunt în această stare de liniște. În schimb, cu mare emoție și mare consolare când simțurile spirituale sunt încă vii. Emoția și consolarea că pot vedea și vesti că istoria generației lor nu este pierdută sau irosită, tocmai grație unui eveniment care se face trup și se manifestă în generația care urmează. Și asta este ceea ce simte un bătrân când nepoții merg să vorbească cu el: se simt reînșuflețiți. „Ah, viața mea încă este aici”. Este atât de important să se meargă la bătrâni, este atât de important să fie ascultați. Este atât de important a vorbi cu ei, pentru că are loc acest schimb de civilizație, acest schimb de maturitate între tineri și bătrâni. Și astfel, civilizația noastră merge înainte în mod matur.

Numai bătrânețea spirituală poate da această mărturie, umilă și strălucitoare, făcând-o autoritară și exemplară pentru toți. Bătrânețea care a cultivat sensibilitatea sufletului *stinge orice invidie între generații*, orice resentiment, orice plângere pentru o venire a lui Dumnezeu în generația care vine, care ajunge împreună cu plecarea propriei generații. Și asta este ceea ce se întâmplă unui bătrân *deschis* cu un tânăr *deschis*: își ia rămas-bun de la viață, dar încredințând – între ghilimele – propria viață noii generații. Și acesta este acel rămas-bun al lui Simeon și Ana: „Acum pot să plec în pace”. Sensibilitatea spirituală a vârstei bătrâne este în măsură să răstoarne competiția și conflictul dintre generații în mod credibil și definitiv. Depășește, această sensibilitate: bătrânii, cu această sensibilitate, depășesc conflictul, merg mai departe, merg la unitate, nu la conflict. Desigur, acest lucru este imposibil pentru oameni, dar este posibil pentru Dumnezeu. Și astăzi avem atâta nevoie de asta, de sensibilitatea spiritului, de maturitatea spiritului, avem nevoie de bătrâni înțelepți, maturi în spirit care să ne dea o speranță pentru viață!

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

6. „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”: iubirea față de viața trăită miercuri, 20 aprilie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Astăzi, cu ajutorul cuvântului lui Dumnezeu pe care l-am ascultat, deschidem o trecere prin fragilitatea vârstei bătrâne, marcate în mod special de experiențele rătăcirii și slăbirii, ale pierderii și părăsirii, ale dezamăgirii și îndoielii. Desigur, experiențele fragilității noastre, în fața situațiilor dramatice – uneori tragice – ale vieții, pot să aibă loc în orice timp al existenței. Totuși, la vârsta bătrână ele pot să provoace mai puțin impresie și să inducă în alții un soi de obișnuință, chiar și de deranj. De câte ori am simțit sau am gândit: „Bătrânii deranjează”; am spus asta, am gândit asta... Rănilor mai grave ale copilăriei și tinereții provoacă, pe bună dreptate, un sentiment de nedreptate și de răzvrătire, o forță de reacție și de luptă. În schimb rănilor, tot grave, ale vârstei bătrâne sunt însoțite, inevitabil, de senzația că oricum viața nu se contrazice pe ea însăși, pentru că deja a fost trăită. Și astfel bătrânii sunt un pic îndepărtați și de experiența noastră: vrem să-i îndepărtăm.

În experiența umană obișnuită, iubirea – așa cum se spune – este descendentă: nu se întoarce asupra vieții care se află în spate cu aceeași forță cu care se revărsă asupra vieții care se află încă în fața noastră. Gratuitatea iubirii apare și în asta: părinții știu asta din totdeauna, bătrânii o învață repede. Cu toate acestea, revelația deschide un drum pentru o restituire diferită a iubirii: este calea *cinstirii* celui care ne-a precedat. Calea *cinstirii* persoanelor care ne-au precedat începe de aici: cinstirea bătrânilor.

Această iubire specială care deschide drumul în forma cinstirii – adică, duiosie și respect în același timp – destinată vârstei bătrâne este sigilată de porunca lui Dumnezeu. „Cinstește pe tatăl și pe mama” este o angajare solemnă, prima din „a doua tablă” a celor zece porunci. Nu este vorba numai de propriul tată și de propria mamă. Este vorba de generația și de generațiile care preced, a căror plecare poate să fie chiar lentă și prelungită, creând un timp și un spațiu de conviețuire de lungă durată cu celelalte vârste ale vieții. Cu alte cuvinte, este vorba de bătrânețea vieții.

Cinstire este un cuvânt bun pentru a încadra acest domeniu de restituire a iubirii care se referă la vârsta bătrână. Adică, noi am primit iubirea părinților, a bunicilor și acum noi le restituim această iubire lor, bătrânilor, bunicilor. Astăzi noi am redescoperit termenul „demnitate”, pentru a indica

valoarea respectului și a îngrijirii vieții oricui. Aici, demnitate echivalează substanțial cu cinstire: a cinsti pe tatăl și pe mama, a cinsti pe bătrâni înseamnă a recunoaște demnitatea pe care o au.

Să ne gândim bine la această frumoasă declinare a iubirii care este cinstirea. Însăși îngrijirea bolnavului, sprijinirea celui care nu este autosuficient, garanția întreținerii, pot *să fie lipsite de cinstire*. Cinstirea ajunge să lipsească atunci când excesul de încredere, în loc să se decline ca delicatețe și afect, duioșie și respect, se transformă și asprime și prepotență. Când slăbiciunea este reproșată, și chiar pedepsită, ca și cum ar fi o vină. Când rătăcirea și dezorientarea devin o breșă pentru derâdere și agresivitate. Se poate întâmpla chiar între pereții casei, în casele de îngrijire, precum și în birouri sau în spațiile deschise ale orașului. A încuraja în tineri, și indirect, o atitudine de suficiență – și chiar de disprețuire – față de vârsta bătrână, față de slăbiciunile sale și de precaritățile sale, produce lucruri oribile. Deschide drumul la excese inimaginabile. Tinerii care dau foc păturii unui „cerșetor” – am văzut asta – pentru că îl văd ca pe un rebut uman, sunt vârful unui aisberg, adică al disprețului față de o viață care, departe de atracțiile și de pulsațiile tinereții, apare deja ca o viață de rebutat. De atâtea ori credem că bătrânii sunt rebutul sau îi punem noi la rebutat; sunt disprețuiți bătrânii și sunt rebutați din viață, punându-i deoparte.

Această disprețuire, care-l necinstește pe bătrân, în realitate ne necinstește pe noi toți. Dacă eu îl necinstesc pe bătrân mă necinstesc pe mine însumi. Textul din Cartea lui Ben Sirah, ascultat la început, este pe bună dreptate dur față de această necinstire, care strigă răzbunare în fața lui Dumnezeu. Există un text, în istoria lui Noe, foarte expresiv în acest sens. Bătrânul Noe, erou al potopului și încă mare muncitor, zace indecent după ce a băut câteva pahare în plus. Este deja bătrân, dar a băut prea mult. Fiii, pentru a nu-l trezi în rușine, îl acoperă cu delicatețe, cu privirea aplecată în jos, cu mare respect. Acest text este foarte frumos și spune totul despre cinstirea datorată bătrânului; a acoperi slăbiciunile bătrânului, pentru a nu-l face să se rușineze, este un text care ne ajută mult.

În pofida tuturor bunurilor materiale pe care societățile mai bogate și organizate le pun la dispoziția bătrâneții – de care putem fi desigur orgolioși -, lupta pentru restituirea acelei forme speciale a iubirii care este cinstirea mi se pare încă fragilă și acerbă. Trebuie să facem totul, s-o susținem și s-o încurajăm, oferind sprijin social și cultural mai bun celor care sunt sensibili la această formă decisivă de „civilizație a iubirii”. Și cu privire la aceasta eu îmi permit să-i sfătuiesc pe părinți: vă rog, apropiați-i pe copii, pe cei mici, pe tineri de cei bătrâni, apropiați-i mereu. Și când bătrânul este bolnav, un pic plecat cu capul, să se apropie mereu: să știe că aceasta este carnea noastră, că asta este ceea ce a făcut în așa fel încât noi să fim acum aici. Vă rog, nu-i îndepărtați pe bătrâni. Și dacă nu există altă posibilitate decât a-i trimite într-o casă de odihnă, vă rog, mergeți să-i vizitați și duceți copiii ca să-i viziteze: sunt cinstea civilizației noastre, bătrânii care au deschis porțile. Și de atâtea ori, copiii uită asta. Vă spun un lucru personal: mie îmi plăcea, la Buenos Aires, să vizitez casele de odihnă. Mergeam des și vizitam pe fiecare. Îmi amintesc că odată am întreat o doamnă: „Dumneavoastră, câți copii aveți?” – „Am patru, toți căsătoriți, cu nepoți”. Și a început să-mi vorbească despre familie. „Și ei vin?” – „Da, vin mereu!”. Când am ieșit din cameră, asistenta medicală, care a auzit, mi-a spus: „Părinte, a spus o minciună pentru a-i acoperi pe copii. De șase luni nu vine nimeni!”. Asta înseamnă a-i rebuta pe bătrâni, înseamnă a crede că bătrânii sunt material de rebutat. Vă rog: este un păcat grav. Aceasta este prima mare poruncă, și singura care spune răsplata: „Cinstește pe tatăl și pe mama și vei avea viață lungă pe pământ”. Această poruncă de a-i cinsti pe bătrâni ne dă o binecuvântare, care se manifestă în acest mod: „Vei avea viață

lungă”. Vă rog, păziți-i pe bătrâni. Și dacă își pierd memoria, păziți-i și așa pentru că sunt prezența istoriei, prezența familiei mele, și datorită lor eu sunt aici, putem spune noi toți: datorită ție, bunic și bunică, eu sunt viu. Vă rog, nu-i lăsați singuri. Și asta, îngrijirea bătrânilor, nu este o problemă de cosmetică și de chirurgie plastică: nu. Mai degrabă, este o problemă de onoare, care trebuie să transforme educația tinerilor cu privire la viață și la fazele sale. Iubirea față de uman care ne este comună, inclusiv a *cinstirii față de viața trăită*, nu este o chestiune pentru bătrâni. Mai degrabă este o ambiție care va face strălucitoare tinerețea care îi moștenește cele mai bune calități. Înțelepciunea Duhului lui Dumnezeu să ne dea să deschidem orizontul aceste adevărate revoluții culturale cu energia necesară.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

7. **Noemi, alianța între generații care deschide viitorul** miercuri, 27 aprilie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Astăzi continuăm să reflectăm asupra bătrânilor, asupra bunicilor, asupra bătrâneții, pare urât cuvântul dar nu, bătrânii sunt mari, sunt frumoși! Și astăzi ne vom lăsa inspirați de splendida Carte a lui Rut, o bijuterie a Bibliei. Parabola lui Rut luminează frumusețea legăturilor familiale: generate de raportul de cuplu, dar care merg dincolo de legătura de cuplu. Legături de iubire capabile să fie la fel de puternice, în care se iradiază perfecțiunea aceluia poliedru al afectelor fundamentale care formează gramatica familială a iubirii. Această gramatică poartă limfă vitală și înțelepciunea generatoare în ansamblul raporturilor care zidesc comunitatea. Față de *Cântarea Cântărilor*, *Cartea lui Rut* este ca tabloul celălalt din dipticul iubirii nupțiale. La fel de importantă, la fel de esențială, de fapt ea celebrează puterea și poezia care trebuie să locuiască în legăturile de generație, de rudenie, de dăruire, de fidelitate care învăluie întreaga constelație familială. Și care devin chiar capabile, în conjuncturile dramatice ale vieții de cuplu, să aducă o forță de iubire inimaginabilă, în măsură să-i relanseze speranța și viitorul.

Știm că locurile comune asupra legăturilor de rudenie create de căsătorie, mai ales cea a soacrei, acea legătură între soacră și noră, vorbesc împotriva acestei perspective. Dar, tocmai pentru aceasta, Cuvântul lui Dumnezeu devine prețios. Inspirația credinței știe să deschidă un orizont de mărturie în contra-tendință față de prejudecățile mai obișnuite, un orizont prețios pentru întreaga comunitate umană. Vă invit să redescoperiți Cartea lui Rut! În special în meditația despre iubire și în cateheza despre familie.

Această carte mică are și o prețioasă învățătură despre alianța generațiilor: unde tinerețea se revelează capabilă să redea entuziasm vârstei mature – acest lucru este esențial: când tinerețea redă entuziasm bătrânilor -, unde bătrânețea se descoperă capabilă să redeschidă viitorul pentru tinerețea rănită. Într-un prim moment, bătrâna Noemi, deși înduioșată datorită afectului nurorilor, rămase văduve ale celor doi fii ai săi, se arată pesimistă cu privire la destinul lor în cadrul unui popor care nu este al lor. De aceea le încurajează afectuos pe tinerele femei să se întoarcă în familiile lor pentru a-și reface o viață – erau tinere aceste femei văduve -. Spune: „Nu pot face nimic pentru voi”. Deja acesta apare un act de iubire: femeia bătrână, fără soț și fără fii, insistă pentru ca nurorile s-o

părăsească. Însă, este și un soi de resemnare: nu există viitor posibil pentru văduvele străine, lipsite de protecția soțului. Rut știe asta și rezistă la această ofertă generoasă, nu vrea să plece la casa ei. Legătura care s-a stabilit între soacră și noră a fost binecuvântată de Dumnezeu: Noemi nu poate cere să fie părăsită. Într-un prim moment, Noemi apare mai mult resemnată decât fericită de această ofertă: probabil crede că această legătură stranie va agrava riscul pentru amândouă. În anumite cazuri, tendința bătrânilor spre pesimism are nevoie să fie contrastată de presiunea afectuoasă a tinerilor.

De fapt, Noemi, înduioșată de dedicarea lui Rut, va ieși din pesimismul său și chiar va lua inițiativa, deschizând pentru Rut un nou viitor. O instruiește și o încurajează pe Rut, văduvă a fiului său, să-și cucerească un nou soț în Israel. Booz, candidatul, arată noblețea sa, apărând-o pe Rut de oamenii săi angajați. Din păcate, este un risc care are loc și astăzi.

Noua căsătorie a lui Rut se celebrează și lumile sunt din nou pacificate. Femeile din Israel îi spun lui Noemi că Rut, străina, valorează „mai mult decât șapte fii” și că acea căsătorie va fi o „binecuvântare a Domnului”. Noemi, care era plină de amărăciune și spune și că numele său este amărăciune, în bătrânețea sa va cunoaște bucuria de a avea parte în generarea unei noi nașteri. Priviți câte „minuni” însoțesc convertirea acestei femei bătrâne! Ea se convertește la angajarea de a fi disponibilă, cu iubire, pentru viitorul unei generații rănite de pierdere și în pericol de abandonare. Fronturile refacerii sunt aceleași care, pe baza probabilităților desenate de prejudecățile obișnuite, ar trebui să genereze fracturi de nedepășit. În schimb, credința și iubirea permit depășirea lor: soacra depășește gelozia pentru propriul fiu, iubind noua legătură a lui Rut; femeile din Israel depășesc neîncrederea față de cel străin (și dacă o fac femeile, toți o vor face); vulnerabilitatea tinerei singure, în fața puterii bărbatului, este reconciliată cu legătura plină de iubire și de respect.

Și toate acestea pentru că tânăra Rut s-a încăpățânat să fie fidelă față de o legătură expusă prejudecății etnice și religioase. Și reiau ceea ce am spus la început, astăzi soacra este un personaj mitic, soacra nu spun că o percepem ca fiind diavolul dar mereu este percepută ca o figură urâtă. Dar soacra este mama soțului tău, este mama soției tale. Să ne gândim astăzi la acest sentiment un pic răspândit că soacra cu cât este mai departe cu atât este mai bine. Nu! Este mamă, este bătrână. Unul din lucrurile cele mai frumoase ale bunicilor este să-i vadă pe nepoți, când copiii au copii, retrăiesc. Îngrijiți bine raportul pe care voi îl aveți cu soacrele voastre: uneori sunt un pic speciale, dar ți-au dat maternitatea soțului, ți-au dat totul. Cel puțin trebuie să le faceți fericite, pentru ca să ducă înainte bătrânețea lor cu fericire. Și dacă au vreun defect trebuie ajutate să se corecteze. Și vouă soacrelor vă spun: fiți atente cu limba, pentru că limba este unul din păcatele cele mai urâte ale soacrelor, fiți atente.

Și Rut în această carte o acceptă pe soacră și o face să retrăiască și bătrâna Noemi asumă inițiativa de a redeschide viitorul pentru Rut, în loc să se limiteze de a se bucura de sprijinul ei. Dacă tinerii se deschid la recunoștință pentru ceea ce au primit și bătrânii iau inițiativa de a relansa viitorul lor, nimic nu va putea opri înflorirea binecuvântărilor lui Dumnezeu între popoare! Vă rog, tinerii să discute cu bunicii, tinerii să discute cu bătrânii, bătrânii să discute cu tinerii. Această punte trebuie s-o restabilim puternic, există acolo un curent de mântuire, de fericire. Fie ca Domnul să ne ajute, făcând asta, să creștem în armonie în familii, acea armonie constructivă care merge de la cei bătrâni la cei mai tineri, acea punte frumoasă pe care noi trebuie s-o păzim și s-o îngrijim.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

8. **Eleazar, coerența credinței, moștenire a onoarei** **miercuri, 4 mai 2022**

Iubiți frați și surori, bună ziua!

În drumul acestor cateheze despre bătrânețe, astăzi întâlnim un personaj biblic – un bătrân – cu numele Eleazar, care a trăit în timpurile persecuției lui Antioh Epifan. Este o figură frumoasă. Figura sa ne înmânează o mărturie a raportului special care există între *fidelitatea bătrâneții și onoarea credinței*. Este un mândru acesta! Aș vrea să vorbesc tocmai despre onoarea credinței, nu numai despre coerența, despre vestirea, despre rezistența credinței. Onoarea credinței se află periodic sub presiunea, chiar violentă, a culturii dominatorilor, care încearcă s-o slăbească tratând-o ca pe un rest arheologic, sau superstiție veche, capriciu anacronic și așa mai departe.

Relatarea biblică – am ascultat un mic text, dar este frumos s-o citim în întregime – povestește episodul evreilor constrânși de un decret al regelui ca să mănânce cărnuri jertfite idolilor. Când vine rândul lui Eleazar, care era un bătrân de nouăzeci de ani foarte stimat de toți și cu autoritate, oficialii regelui îl sfătuiesc să facă o simulare, adică să se prefacă să mănânce cărnurile fără a face asta realmente. Ipocrizie religioasă, există atâta ipocrizie religioasă, ipocrizie clericală. Aceștia îi spun: „Dar fii un pic ipocrit, nimeni nu-și va da seama”. Astfel Eleazar s-ar fi salvat și – spuneau aceia – în numele prietenie va accepta gestul lor de compasiune și de afect. Până la urmă – insistau ei – era vorba de un gest minim, a se prefaca că mănâncă, dar nu mănâncă, un gest nesemnificativ.

Este puțin lucru, dar răspunsul liniștit și ferm al lui Eleazar se bazează pe un argument care ne impresionează. Punctul central este acesta: a dezonoara credința la bătrânețe, pentru a câștiga un mănunchi de zile, nu este comparabil cu moștenirea pe care ea trebuie s-o lase tinerilor, pentru întregi generații care vor veni. Dar este bun acest Eleazar! Un bătrân care a trăit în coerența propriei credințe întreaga viață, și acum se adaptează să-i simuleze refuzarea, condamnă noua generație să creadă că întreaga credință a fost o ficțiune, o îmbrăcămintă exterioară care poate fi abandonată, crezând că poate fi păstrată în interiorul propriu. Și nu este așa, spune Eleazar. Un astfel de comportament nu onorează credința, nici măcar în fața lui Dumnezeu. Și efectul acestei banalizări exterioare va fi devastator pentru interioritatea tinerilor. Coerența acestui om care se gândește la tineri, se gândește la moștenirea viitoare, se gândește la poporul său!

Tocmai bătrânețea – și acest lucru este frumos pentru bătrâni – apare aici locul decisiv, locul de neînlocuit, al acestei mărturii. Un bătrân care, din cauza vulnerabilității sale, ar accepta să considere irelevantă practicarea credinței, i-ar face pe tineri să creadă că credința nu are niciun raport real cu viața. Ea le-ar apărea lor, încă de la începutul său, ca un ansamblu de comportamente care, când e cazul, pot fi simulate sau disimulate, pentru că niciunul dintre ele nu este așa de important pentru viață.

Antica gnoză eterodoxă, care a fost o capcană foarte puternică și foarte seducătoare pentru creștinismul din primele secole, teoretiza tocmai asupra acestui lucru, este un lucru vechi acesta: că credința este o spiritualitate, nu o practică; o forță a minții, nu o formă a vieții. Fidelitatea și onoarea credinței, conform acestei erezii, nu au nimic de-a face cu comportamentele vieții, cu instituțiile comunității, cu simbolurile corpului. Seducția acestei perspective este puternică, pentru că interpretează, în modul său, un adevăr indiscutabil: că credința nu se poate reduce niciodată la un ansamblu de reguli alimentare sau de practici sociale. Credința este altceva. Necazul este că radicalizarea gnostică a acestui adevăr zădărnicește realismul credinței creștine, deoarece credința creștină este realistă, credința creștină nu înseamnă numai a spune Crezul, ci înseamnă a gândi Crezul, înseamnă a simți Crezul, înseamnă a face Crezul. A lucra cu mâinile. În schimb această propunere gnostică este o „prefăcătorie”, important este ca tu înăuntru să ai spiritualitatea și apoi poți să faci ceea ce vrei. Și acest lucru nu este creștin. Este prima erezie a gnosticilor, care este foarte la modă aici, în acest moment, în atâtea centre de spiritualitate și așa mai departe. Și golește mărturia acestor oameni, care arată semnele concrete ale lui Dumnezeu în viața comunității și opune rezistență perversiunilor minții prin gesturile corpului.

Ispita gnostică ce este una din – să spunem cuvântul – erezii, una din devierile religioase din acest timp, ispita gnostică rămâne mereu actuală. În multe linii de tendință din societatea noastră și în cultura noastră, practicarea credinței îndură o reprezentare negativă, uneori sub formă de ironie culturală, uneori cu o marginalizare ocultă. Practicarea credinței pentru acești gnostici care deja existau în timpul lui Isus este considerată ca o exterioritate inutilă și chiar nocivă, ca un reziduu învechit, ca o superstiție mascată. Așadar, un lucru pentru bătrâni. Presiunea pe care această critică nediscriminată o exercită asupra tinerelor generații este puternică. Desigur, știm că practicarea credinței poate să devină o exterioritate fără suflet – acesta este celălalt pericol, contrariul – dar în ea însăși nu este deloc astfel. Probabil că ne revine chiar nouă, bătrânilor, o misiune foarte importantă: să restituim credinței onoarea sa, s-o facem coerentă care este mărturia lui Eleazar, coerența până la sfârșit. Practicarea credinței nu este simbolul slăbiciunii noastre, ci mai degrabă este semnul forței sale. Nu mai suntem tineri. Nu am glumit când am pornit pe drumul Domnului!

Credința merită respect și onoare până la sfârșit: ne-a schimbat viața, ne-a purificat mintea, ne-a învățat adorarea lui Dumnezeu și iubirea aproapelui. Este o binecuvântare pentru toți! Dar toată credința, nu o parte. Nu vom schimba credința pentru un mănunchi de zile liniștite, ci vom face ca Eleazar, coerent până la sfârșit, până la martiriu. Vom demonstra, cu toată umilința și fermitatea, tocmai în bătrânețea noastră, că a crede nu este ceva „pentru bătrâni”, ci este ceva din viață. A crede în Duhul Sfânt, care face noi toate lucrurile, și el ne va ajuta cu bucurie.

Iubiți frați și surori în vârstă, pentru a nu spune bătrâni – suntem în același grup – vă rog, să privim la tineri. Ei ne privesc, să nu uităm asta. Îmi vine în minte acel film după războiul mondial atât de frumos: „Copiii ne privesc”. Noi putem același lucru cu tinerii: tinerii ne privesc și coerența noastră

poate să le deschidă un drum de viață foarte frumoasă. În schimb, o eventuală ipocrizie va face mult rău. Să ne rugăm unii pentru alții. Fie ca Dumnezeu să ne binecuvânteze pe noi, toți bătrânii!

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

9. **Iudita. O tinerețe admirabilă, o bătrânețe generoasă** miercuri, 11 mai 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Astăzi vom vorbi despre Iudita, o eroină biblică. Încheierea cărții care îi poartă numele – am ascultat un text – sintetizează ultima parte a vieții acestei femei, care a apărat Israelul de dușmanii săi. Iudita este o văduvă evreică tânără și virtuasă care, grație credinței sale, frumuseții sale și inteligenței sale, salvează orașul Betulia și poporul lui Iuda de asediul lui Holofern, generalul lui Nabucodonosor, regele Asiriei, dușman prepotent și disprețuitor al lui Dumnezeu. Și astfel, cu modul său viclean de a acționa, este capabilă să-l elimine pe dictatorul care era împotriva țării. Era curajoasă, această femeie, dar avea credință.

După marea aventură care o are ca protagonistă, Iudita se întoarce în orașul său, Betulia, unde trăiește o bătrânețe frumoasă până la o sută cincisprezece ani. Venise pentru ea timpul bătrâneții așa cum vine pentru multe persoane: uneori după o viață intensă de muncă, uneori după o existență aventuroasă, sau de mare dăruire. Eroismul nu este numai cel al marilor evenimente care cad sub reflectoare, de exemplu cel al Iuditei că l-a ucis pe dictator: dar adesea eroismul se află în tenacitatea iubirii revărsate într-o familie dificilă și în favoarea unei comunități amenințate.

Iudita a trăit peste o sută de ani, o binecuvântare deosebită. Dar astăzi nu este rar să se aibă atâția ani de trăit încă după perioada pensionării. Cum să interpretăm, cum să facem să aducă rod acest timp pe care-l avem la dispoziție? Eu ies la pensie astăzi, și vor fi atâția ani, și ce pot să fac, în acești ani, cum pot să cresc – în vârstă merge de la sine – dar cum pot să cresc în autoritate, în sfințenie, în înțelepciune?

Perspectiva pensionării coincide pentru mulți cu aceea a unei odihne meritate și dorite de la activități angajante și obositoare. Dar se întâmplă și ca sfârșitul muncii să reprezinte un izvor de preocupare și să fie așteptat cu vreo trepidație: „Ce voi face acum când viața mea se va goli de ceea ce a umplut-o atâta timp?": aceasta este întrebarea. Munca zilnică înseamnă și un ansamblu de relații, satisfacția de a câștiga cele necesare pentru trai, experiența de a avea un rol, o considerație meritată, un timp plin care merge dincolo de simplul orar de muncă.

Desigur, există angajarea, bucură și obositoare, de a avea grijă de nepoți, și astăzi bunicii au un rol foarte mare în familie pentru a ajuta la creșterea nepoților; dar știm că astăzi se nasc tot mai puțini copii, iar părinții sunt adesea distanți, mai supuși la mutări, cu situații de muncă și de locuință care nu sunt favorabile. Uneori sunt și mai contrari în a încredința bunicii spații de educație, acordându-le numai cele legate de nevoia de asistență. Dar cineva îmi spunea, un pic zâmbind cu ironie: „Astăzi, bunicii, în această situație socio-economică, au devenit mai importanți, pentru că au pensia”. Există noi exigențe, și în domeniul relațiilor educative și parentale, care ne cer să remodelăm alianța tradițională între generații.

Dar, ne întrebăm: noi facem acest efort de „remodelare”? Sau îndurăm pur și simplu inerția condițiilor materiale și economice? Coexistența generațiilor, de fapt, se prelungește. Încercăm, toți împreună, să le facem mai umane, mai afectuoase, mai drepte, în noile condiții ale societăților moderne? Pentru bunici, o parte importantă a vocației lor este să-i susțină pe fii în educarea copiilor. Cei mici învață forța duioșiei și respectul față de fragilitate: lecții de neînlocuit, care cu bunicii sunt mai ușoare de dat și de primit. Bunicii, la rândul lor, învață că duioșia și fragilitatea nu sunt numai semne ale slăbirii: pentru tineri, sunt treceri care fac uman viitorul.

Iudita rămâne văduvă devreme și nu are copii, dar, ca bătrână, este capabilă să trăiască *o perioadă de plinătate și de seninătate*, având conștiința că a trăit până la capăt misiunea pe care Domnul i-a încredințat-o. Pentru ea este timpul de a lăsa moștenirea bună a înțelepciunii, a duioșiei, a darurilor pentru familie și pentru comunitate: *o moștenire de bine și nu numai de bunuri*. Când ne gândim la moștenire, uneori ne gândim la *bunuri*, și nu la *binele* care s-a făcut la bătrânețe și care a fost semănat, acel *bine* care este cea mai bună moștenire pe care noi o putem lăsa.

Tocmai la bătrânețea sa, Iudita „a acordat libertatea slujitoarei sale preferate”. Acesta este un semn al unei priviri atente și umane față de cel care i-a fost aproape. Această slujitoare a însoțit-o în momentul acelei aventuri pentru a-l învinge pe dictator și a-l elimina. Ca bătrâni, se pierde un pic vederea, dar privirea interioară devine mai pătrunzătoare: se vede cu inima. Devin capabili să vadă lucruri care înainte scăpau. Bătrânii știu să privească și știu să vadă... Așa este: Domnul nu încredințează talentele sale numai tinerilor și celor puternici: are pentru toți talente, după măsura fiecăruia, și pentru bătrâni. Viața comunităților noastre trebuie să știe să se bucure de talentele și de carismele atâtor bătrâni, care pentru statistici sunt deja la pensie, dar care sunt o bogăție de valorizat. Asta cere, din partea bătrânilor înșiși, o atenție creativă, o atenție nouă, o disponibilitate generoasă. Abilitățile precedente din viața activă pierd partea lor de constrângere și devin resurse de donație: a învăța, a sfătui, a construi, a îngriji, a asculta... De preferat în favoarea celor mai dezavantajați, care nu-și pot permite nicio învățare sau care sunt abandonați singurătății lor.

Iudita a eliberat-o pe slujitoarea sa și a umplut pe toți cu atenții. Ca tânără și-a cucerit stima comunității cu curajul său. Ca bătrână, a meritat-o pentru duioșia cu care a îmbogățit libertatea și afectele. Iudita nu este o pensionară care trăiește melancolic golul său: este o bătrână pasionată care umple cu daruri timpul pe care i-l dăruiește Dumnezeu. Eu vă rog: luați, într-una din aceste zile, Biblia și luați Cartea Iuditei: este micuță, se citește ușor, sunt zece pagini, nu mai mult. Citiți această istorie a unei femei curajoase care se termină așa, cu duioșie, cu generozitate, o femeie la înălțime. Și așa aș vrea eu ca să fie bunicele noastre. Toate așa: curajoase, înțelepte și să lase moștenirea nu a banilor, ci moștenirea înțelepciunii, semănată în nepoții lor.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

10. **Iob. Încercarea credinței, binecuvântarea așteptării** miercuri, 18 mai 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Textul biblic pe care l-am ascultat încheie Cartea lui Iob, un vârf al literaturii universale. Noi îl întâlnim pe Iob pe drumul nostru de cateheză despre bătrânețe: îl întâlnim ca martor al credinței care nu acceptă o „caricatură” a lui Dumnezeu, ci strigă protestul său în fața răului, până când Dumnezeu îi răspunde și revelează fața sa. Și Dumnezeu la sfârșit răspunde, ca întotdeauna, în mod surprinzător: îi arată lui Iob gloria sa, dar fără a-l strivi, dimpotrivă, cu duișie suverană, așa cum face Dumnezeu, mereu, cu duișie. Trebuie citite bine paginile acestei cărți, fără prejudecăți, fără locuri comune, pentru a percepe forța strigătului lui Iob. Ne va face bine să intrăm la școala sa, pentru a învinge ispita moralismului în fața exasperării și a slăbirii datorită durerii de a fi pierdut totul.

În acest pasaj concluziv al cărții – noi ne amintim istoria, Iob care pierde totul în viață, pierde bogățiile, pierde familia, pierde copiii și pierde și sănătatea și rămâne acolo, rănit, în dialog cu trei prieteni, apoi un al patrulea, care vin ca să-l salute: aceasta este istoria – și în acest pasaj de astăzi, pasajul concluziv al cărții, când Dumnezeu în sfârșit ia cuvântul (și acest dialog al lui Iob cu prietenii săi este ca un drum pentru a ajunge la momentul în care Dumnezeu să dea cuvântul său) Iob este laudat pentru că a înțeles *misterul duișiei lui Dumnezeu ascunse în spatele tăcerii sale*. Dumnezeu îi ceartă pe prietenii lui Iob care presupuneau că știu tot, că știu despre Dumnezeu și despre durere, și, veniți pentru a-l mângâia pe Iob, au ajuns să-l judece cu schemele lor preconstituite. Dumnezeu să ne ferească de acest pietism ipocrit și îngâmfat! Dumnezeu să ne ferească de acea religiozitate moralistă și acea religiozitate de precepte care ne dă o anumită prezumție și duce la fariseism și la ipocrizie.

Iată cum se exprimă Domnul față de ei. Așa spune Domnul: „I-a zis Domnul lui Elifaz din Teman: Mânia mea s-a aprins împotriva ta și a celor doi prieteni ai tăi, pentru că nu ați vorbit cu mine ceea ce este drept ca slujitorul meu Iob [...]”. „Iob, slujitorul meu, se va ruga pentru voi. Numai în vederea lui nu voi face după nebunia voastră, căci nu ați vorbit cu mine cele drepte ca slujitorul meu Iob” (42,7-8). Declarația lui Dumnezeu ne surprinde, pentru că am citit paginile înfocate ale protestului lui Iob, care ne-au lăsat uluiți. Și totuși – spune Domnul – Iob a vorbit bine, și atunci când supărat și chiar supărat împotriva lui Dumnezeu, dar a vorbit bine, pentru că a refuzat să

accepte că Dumnezeu este un „Persecutor”, Dumnezeu este altceva. Și ca răsplată Dumnezeu îi restituie lui Iob dublul tuturor bunurilor sale, după ce i-a cerut să se roage pentru acei prieteni răi ai săi.

Punctul de cotitură al *convertirii credinței* are loc tocmai la apogeul răbufnirii lui Iob, acolo unde spune: „Eu știu că răscumpărătorul meu este viu și că, în cele din urmă, se va ridica peste țărână. După ce îmi vor roade această piele a mea, fără carnea mea îl voi vedea pe Dumnezeu. Eu îl voi vedea și ochii mei vor privi, și nu altcineva” (19,25-27). Acest pasaj este foarte frumos. Îmi vine în minte sfârșitul aceluia oratoriu genial al lui Händel, *Mesia*, după acea sărbătoare a lui *Aleluia* lent soprana cântă acest pasaj: „Eu știu că răscumpărătorul meu este viu”, cu pace. Și astfel, după tot acest lucru de durere și de bucurie al lui Iob, glasul Domnului este altceva. „Eu știu că răscumpărătorul meu este viu”: este un lucru foarte frumos. Putem să-l interpretăm astfel: „Dumnezeul meu, eu știu că tu nu ești persecutorul. Dumnezeu va veni și îmi va face dreptate”. Este credința simplă în învierea lui Dumnezeu, credința simplă în Isus Cristos, credința simplă că Domnul ne așteaptă mereu și va veni.

Cuvântul din Cartea lui Iob reprezintă în mod dramatic și exemplar ceea ce se întâmplă realmente în viață. Adică asupra unei persoane, asupra unei familii sau asupra unui popor se abat încercări prea grele, încercări disproporționate față de micimea și fragilitatea umană. Adesea în viață, cum se spune, „plouă pe udeală”. Și unele persoane sunt cuprinse de o sumă de rele care apare cu adevărat excesivă și nedreaptă. Și atâtea persoane sunt astfel.

Toți am cunoscut astfel de persoane. Am fost impresionați de strigătul lor, dar adesea am rămas plini de admirație în fața fermității credinței lor și a iubirii lor în tăcerea lor. Mă gândesc la părinții copiilor cu dizabilități grave sau la cel care trăiește o infirmitate permanentă sau la cel din familie care stă alături de el... Situații agravate adesea de lipsa resurselor economice. În anumite conjuncturi ale istoriei, aceste acumulări de poveri par să fie ca o întâlnire colectivă. Este ceea ce s-a întâmplat în acești ani cu pandemia de Covid-19 și ceea ce se întâmplă acum cu războiul în Ucraina.

Putem justifica aceste „excese” ca o raționalitate superioară a naturii și a istoriei? Putem să le binecuvântăm în mod religios ca răspuns justificat la păcatele victimelor, care le-au meritat? Nu, nu putem. Există un soi de drept la protest al victimei, față de misterul răului, drept pe care Dumnezeu îl acordă oricui, ba mai mult, pe care el însuși, în fond, îl inspiră. Uneori eu găsesc oameni care se apropie de mine și îmi spun: „Dar, părinte, eu am protestat împotriva lui Dumnezeu pentru că am această problemă, acea problemă...”. Dar, știi, dragule, că protestul este un mod de rugăciune, atunci când se face așa. Când copiii, tinerii protestează împotriva părinților, este un mod pentru a atrage atenția și a cere ca să se îngrijească de ei. Dacă tu ai în inimă vreo rană, vreo durere și îți vine să protestezi, protestează și împotriva lui Dumnezeu, Dumnezeu te ascultă, Dumnezeu este Tată, Dumnezeu nu se înspăimântă de rugăciunea noastră de protest, nu! Dumnezeu înțelege. Dar fii liber, fii liberă în rugăciunea ta, nu închide rugăciunea ta în schemele preconceptuate! Rugăciunea trebuie să fie așa, spontană, ca aceea a unui fiu cu tatăl, care îi spune tot ceea ce îi vine în gură deoarece știe că tatăl îl înțelege. „Tăcerea” lui Dumnezeu, în primul moment al dramei, înseamnă asta. Dumnezeu nu se va sustrage de la confruntare, dar la început îi lasă lui Iob răbufnirea protestului său, și Dumnezeu ascultă. Probabil, uneori, ar trebui să învățăm de la Dumnezeu acest respect și această duioșie. Și lui Dumnezeu nu-i place acea enciclopedie – s-o numim așa – de explicații, de reflecție

pe care o fac prietenii lui Iob. Acela este *suc de limbă*, care nu este corect: este acea religiozitate care explică tot, dar inima rămâne rece. Lui Dumnezeu nu-i place asta. Îi place mai mult protestul lui Iob sau tăcerea lui Iob.

Mărturisirea de credință a lui Iob – care se evidențiază tocmai din apelul său neîncetat la Dumnezeu, la o dreptate supremă – se completează la sfârșit cu experiența aproape mistică, așa spune eu, care-l face să spună: „Am auzit de tine după auzul urechii; dar acum ochiul meu te-a văzut” (42,5). Câți oameni, câți dintre noi după o experiență un pic urâtă, un pic întunecată, trece mai departe și îl cunoaște pe Dumnezeu mai bine decât înainte! Și putem spune, ca Iob: „Am auzit de tine după auzul urechii; dar acum ochiul meu te-a văzut”, pentru că te-am întâlnit. Această mărturie este *deosebit de credibilă dacă bătrânețea o ia asupra sa*, în fragilitatea și pierderea sa progresivă. Bătrânii au văzut multe în viață! Și au văzut și inconsistența promisiunilor oamenilor. Oameni ai legii, oameni de știință, chiar oameni ai religiei, care confundă persecutorul cu victima, imputând acesteia responsabilitatea deplină a propriei dureri. Greșesc!

Bătrânii care găsesc drumul acestei mărturii, care *convertește resentimentul datorat pierderii în tenacitatea pentru așteptarea promisiunii lui Dumnezeu* – există o schimbare, de la resentimentul datorat pierderii spre o tenacitate pentru a urmări promisiunea lui Dumnezeu – acești bătrâni sunt un prezidiu de neînlocuit pentru comunitate în înfruntarea excesului răului. Privirea credincioșilor care se îndreaptă spre Răstignit învață tocmai asta. Fie ca s-o putem învăța și noi, de la atâția bunici și bunicuțe, de la atâția bătrâni care, ca Maria, unesc rugăciunea lor, uneori sfâșietoare, cu aceea a Fiului lui Dumnezeu care pe cruce se abandonează Tatălui. Să-i privim pe vârstnici, să privim pe bătrâni, pe bătrâne, pe bătrânele; să-i privim cu iubire, să privim experiența lor personală. Eu au suferit mult în viață, au învățat mult în viață, au trecut prin atâtea, dar la sfârșit au această pace, o pace – eu așa spune – aproape mistică, adică pacea întâlnirii cu Dumnezeu, așa încât pot să spună „Am auzit de tine după auzul urechii; dar acum ochiul meu te-a văzut”. Acești bătrâni se aseamănă cu acea pace a Fiului lui Dumnezeu pe cruce care se abandonează Tatălui.

World Day
for Grandparents
and the Elderly
2022

11. **Qohelet: noaptea nesigură a sensului și a lucrurilor vieții**

miercuri, 25 mai 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

În reflecția noastră despre bătrânețe – continuăm să reflectăm despre bătrânețe -, astăzi ne confruntăm cu Cartea lui Qohelet, o altă bijuterie încastrată în Biblie. La o primă lectură această scurtă carte impresionează și lasă descumpăniți prin celebrul său refren: „Toate sunt deșertăciune”, toate sunt deșertăciune: refrenul care pleacă și vine; toate sunt deșertăciune, toate sunt „ceață”, toate sunt „fum”, toate sunt „gol”. Uimește să găsim aceste expresii, care pun în discuție sensul existenței, în Sfânta Scriptură. În realitate, oscilația continuă a lui Qohelet între sens și nonsens este *reprezentarea ironică a unei cunoașteri ai vieții care se dezlipește de pasiunea pentru dreptate*, al cărei garant este judecata lui Dumnezeu. Și concluzia cărții arată calea de ieșire din încercare: „Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile sale, căci aceasta este totul pentru om” (12,13). Acesta este sfatul pentru a rezolva această problemă.

În fața unei realități care, în anumite momente, ni se pare că găzduiește toate contrariile, rezervându-le oricum același destin, care este acela de a ajunge în nimic, calea indiferenței poate să ne apară și nouă unicul remediu la o dezamăgire dureroasă. Apar în noi întrebări ca acestea: Eforturile noastre oare au schimbat lumea? Cineva este oare capabil să impună diferența dintre drept și nedrept? Pare că toate acestea sunt inutile: de ce să facem atâtea eforturi?

Este un soi de intuiție negativă care se poate prezenta în orice perioadă a vieții, dar nu există îndoială că bătrânețea face aproape inevitabilă această întâlnire cu dezamăgirea. Dezamăgirea, la bătrânețe, vine. Așadar, *rezistența bătrâneții la efectele demoralizante ale acestei dezamăgiri* este decisivă: dacă bătrânii, care de acum au văzut de toate, păstrează intactă *pasiunea lor pentru dreptate*, atunci *există speranță pentru iubire*, precum și *pentru credință*. Și pentru lumea contemporană a devenit crucială trecerea prin această criză, criză salutară, de ce? Pentru că o cultură care presupune să măsoare totul și să manipuleze totul ajunge să producă și o demoralizare colectivă a sensului, o demoralizare a iubirii, o demoralizare și a binelui.

Această demoralizare ne ia voința de a face. Un presupus „adevăr”, care se limitează să înregistreze lumea, înregistrează și indiferența sa față de opusuri și le încredințează, fără răscumpărare, fluxului timpului și destinului nimicului. În această formă a sa – învăluită de științific, dar și foarte insensibilă și foarte amorală – căutarea modernă a adevărului a fost tentată să se despartă total de pasiunea pentru dreptate. Nu mai crede în destinul său, în promisiunea sa, în răscumpărarea sa.

Pentru cultura noastră modernă, care ar vrea să încredințeze totul cunoașterii exacte a lucrurilor, apariția acestei noi *rațiuni cinice* – care adaugă cunoaștere și iresponsabilitate – este o contralovitură foarte dură. De fapt, cunoașterea care ne scutește de moralitate pare mai întâi un izvor de libertate, de energie, dar foarte repede se transformă într-o *paralizie a sufletului*.

Qohelet, cu ironia sa, demască deja această tentație fatală a unei atotputernicii a științei – un „delir de atotștiință” – care generează o neputință a voinței. Călugării din cea mai veche tradiție creștină au identificat cu precizie această boală a sufletului, care pe neașteptate descoperă deșertăciunea cunoașterii fără credință și fără morală, iluzia adevărului fără dreptate. O numea „*acedie*”. Și aceasta este una din tentațiile tuturor, chiar și a bătrânilor, dar este a tuturor. Nu este pur și simplu lenea: nu, este mai mult. Nu este pur și simplu depresia: nu. Mai degrabă, *acedia* este capitularea în fața cunoașterii lumii fără a mai avea pasiune pentru dreptate și pentru acțiunea corespunzătoare.

Golul de sens și de forțe deschis de această știință, care respinge orice responsabilitate etică și orice afect pentru binele real, nu este inofensiv. Nu elimină numai forțele voinței binelui: prin contralovitură, *deschide ușa spre agresivitatea forțelor răului*. Sunt forțele unei rațiuni înnebunite, făcută cinică de un exces de ideologie. De fapt, cu tot progresul nostru, cu toată bunăstarea noastră, am devenit cu adevărat „societate a oboselii”. Gândiți-vă un pic la asta: suntem societatea oboselii! Trebuia să producem bunăstare răspândită și tolerăm o piață științific selectivă a sănătății. Trebuia să punem o limită de netrecut pentru pace și vedem desfășurarea de războaie tot mai nemiloase față de persoane lipsite de apărare. Știința progresează, desigur, și este un bine. Dar înțelepciunea vieții este cu totul altceva, și pare în impas.

În sfârșit, această rațiune an-afectivă și i-responsabilă ia de la cunoașterea adevărului sensul și energiile. Nu este întâmplător că perioada noastră este perioada *fake news*-urilor, a superstițiilor colective și a adevărilor pseudo-științifice. Este curios: în această cultură a științei, a cunoașterii tuturor lucrurilor, precum și a preciziei științei, s-au răspândit atâtea vrăjitorii, dar vrăjitorii culte. Este vrăjitorie cu anumită cultură, dar care te duce la o viață de superstiție: pe de o parte, pentru a merge înainte cu inteligență în cunoașterea lucrurilor până la rădăcini; pe de altă parte, sufletul care are nevoie de un alt lucru și o ia pe calea superstițiilor și ajunge în vrăjitorii. Bătrânețea poate învăța de la înțelepciunea ironică a lui Qohelet arta de a aduce la lumină înșelăciunea ascunsă în delirul unui adevăr al minții lipsit de afecte pentru dreptate. *Bătrânii bogați în înțelepciune și în umorism fac mult bine tinerilor! Îi salvează de la tentația unei cunoașteri a lumii triste și lipsite de înțelepciune a vieții. De asemenea, acești bătrâni îi duc din nou pe tineri la promisiunea lui Isus: „Fericiți cei cărora le este foame și sete de dreptate, pentru că ei se vor sătura” (Mt 5,6). Ei vor semăna foame și sete de dreptate în tineri. Curaj, noi toți, bătrânii: curaj și înainte! Noi avem o misiune foarte mare în lume. Dar, vă rog, nu trebuie căutat refugiu în acest idealism un pic neclar, nereal, fără rădăcini – s-o spunem clar: în vrăjitoriile vieții.*

12. „Nu mă părăsi când mi se termină puterile” (Ps 71,9)

miercuri, 1 iunie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Rugăciunea frumoasă a bătrânului pe care o găsim în Psalmul 71 pe care l-am ascultat ne încurajează să medităm asupra tensiunii puternice care locuiește în condiția bătrâneții, când amintirea truedelor depășite și a binecuvântărilor primite este pusă la încercarea credinței și a speranței.

Încercarea se prezintă deja în sine cu slăbiciunea care însoțește trecerea prin fragilitatea și vulnerabilitatea vârstei înaintate. Și psalmistul – un bătrân care se adresează Domnului – menționează explicit faptul că acest proces devine o ocazie de abandonare, de înșelare și samavolnicie și de prepotență, care uneori se năpustesc asupra bătrânului. O formă de viață în care ne specializăm în această societate a noastră. Este adevărat! În această societate a rebutării, această cultură a rebutării, bătrânii sunt puși deoparte și suferă aceste lucruri. De fapt, nu lipsesc cei care profită de vârsta bătrânului, pentru a-l înșela, pentru a-l intimida în mii de moduri. Adesea citim în ziare sau ascultăm știri despre bătrâni care sunt fraudăți fără scrupule pentru a pune stăpânire pe economiile lor; sau care sunt lăsați lipsiți de protecție sau abandonați fără îngrijiri; sau ofențați de forme de disprețuire și intimidați pentru ca să renunțe la drepturile lor. Și în familii – și acest lucru este grav, dar se întâmplă și în familii – se întâmplă aceste cruzimi. Bătrânii rebutați, abandonați în casele de odihnă, fără ca să-i viziteze copiii sau dacă îi vizitează, merg de puțin ori pe an. Bătrânul pus chiar în colțul existenței. Și asta se întâmplă: se întâmplă astăzi, se întâmplă în familii, se întâmplă mereu. Trebuie să reflectăm asupra acestui lucru.

Întreaga societate trebuie să se grăbească pentru a se îngriji de bătrânii săi – sunt comoara! -, tot mai numeroși și adesea și mai abandonați. Când auzim despre bătrâni care sunt expropriați de autonomia lor, de siguranța lor, chiar de locuința lor, înțelegem că *ambivalența societății* de astăzi față de vârsta bătrână nu este o problemă de urgențe ocazionale, ci o trăsătură a acelei culturi a rebutării care otrăvește lumea în care trăim. Bătrânul din psalm îi destăinuiește lui Dumnezeu descurajarea sa: „Căci dușmanii mei vorbesc împotriva mea – spune el – / și cei care pândesc sufletul meu se sfătuiesc împreună: / «Dumnezeu l-a părăsit. / Urmăriți-l și prindeți-l, / căci nu are cine să-l scape!»” (v. 10-11). Consecințele sunt fatale. Bătrânețea nu pierde numai demnitatea sa, ci

se pune la îndoială chiar dacă merită să continue. Astfel, toți suntem tentați să ascundem vulnerabilitatea noastră, să ascundem boala noastră, vârsta noastră și bătrânețea noastră, pentru că ne temem că sunt anticamera pierderii demnității noastre. Să ne întrebăm: este uman a induce acest sentiment? Cum de civilizația modernă, așa de progresată și eficientă, este așa de mult deranjată față de boală și de bătrânețe, ascunde boala, ascunde bătrânețea? Și cum de politica, ce se arată așa de angajată în definirea limitelor unei supraviețuiri demne, în același timp este insensibilă față de demnitatea unei conviețuiri afectuoase cu bătrânii și bolnavii?

Bătrânul din psalm pe care l-am auzit, acest bătrân care vede bătrânețea sa ca o înfrângere, redescoperă *încrederea în Domnul*. Simte nevoia să fie ajutat. Și se adresează lui Dumnezeu. Sfântul Augustin, comentând acest psalm, îl îndeamnă pe bătrân: „Nu te teme să fii abandonat în bătrânețea ta. [...] De ce te temi că [Domnul] te abandonează, că te respinge în timpul bătrâneții când se va termina puterea ta? Dimpotrivă, chiar atunci va fi în tine puterea sa, când se va termina a ta” (PL 36, 881-882). Și psalmistul bătrân invocă: „Eliberează-mă și scapă-mă, / pleacă-ți urechea spre mine și mântuiește-mă. / Fii pentru mine stâncă și cetate de refugiu, / spre care mi-ai poruncit ca să merg mereu ca să mă mântuiești, / pentru că numai tu ești stânca mea și cetatea mea de apărare” (v. 2-3). Invocația mărturisește fidelitatea lui Dumnezeu și cheamă în cauză capacitatea sa de a zdruncina conștiințele deviate de insensibilitate prin parabola vieții muritoare, care trebuie păstrată în integritatea sa. Se mai roagă astfel: „Dumnezeule, nu te îndepărta de mine; / Dumnezeul meu, grăbește-te să mă ajuți! / Să fie făcuți de rușine și să piară cei potrivnici sufletului meu, / să fie acoperiți de ocară și umilire cei care caută răul meu!” (v. 12-13).

De fapt, rușinea ar trebui să cadă asupra celor care profită de slăbiciunea bolii și a bătrâneții. Rugăciunea reînnoiește în inima bătrânului promisiunea fidelității și a binecuvântării lui Dumnezeu. *Bătrânul redescoperă rugăciunea și mărturisește forța sa*. Isus, în Evanghелиi, nu respinge niciodată rugăciunea celui care are nevoie să fie ajutat. Bătrânii, din cauza slăbiciunii lor, pot să-l învețe pe cel care trăiește alte vârste ale vieții că *toți avem nevoie să ne abandonăm Domnului*, să invocăm ajutorul său. În acest sens, toți trebuie să învățăm de la bătrânețe: da, este un dar în faptul de a fi bătrâni înțeles ca o abandonare pentru îngrijirile celorlalți, începând de la Dumnezeu însuși.

Așadar există un „*magisteriu al fragilității*”, nu a ascunde fragilitățile, nu. Sunt adevărate, există o realitate și există un magisteriu al fragilității, pe care bătrânețea este în măsură să le menționeze în mod credibil pentru toată perioada vieții umane. A nu ascunde bătrânețea, a nu ascunde fragilitățile bătrâneții. Aceasta este o învățătură pentru noi toți. Acest magisteriu deschide un orizont decisiv pentru reforma chiar a civilizației noastre. O reformă de acum indispensabilă în folosul conviețuirii tuturor. Marginalizarea bătrânilor fie conceptuală fie practică, ajunge să corupă toate perioadele vieții, nu numai pe cea a bătrâneții. Fiecare dintre noi se poate gândi astăzi la bătrânii din familie: cum mă raportez eu cu ei, îmi amintesc de ei, merg să-i vizitez? Caut eu să nu le lipsească nimic? Îi respect? Bătrânii care sunt în familia mea, mama, tata, bunicul, bunica, unchii, prietenii, i-am șters din viața mea? Sau merg la ei să iau înțelepciune, înțelepciunea vieții? Amintește-ți că și tu vei fi bătrân sau bătrână. Bătrânețea vine pentru toți. Și așa cum tu ai vrea să fii tratat sau tratată în momentul bătrâneții, tratează-i tu pe bătrâni astăzi. Sunt amintirea familiei, amintirea umanității, amintirea țării. A-i păzi pe bătrâni care sunt înțelepciune. Domnul să le dea bătrânilor care fac parte din Biserică generozitatea acestei invocații și a acestei provocări. Fie ca această încredere în Domnul să ne contagieze. Și asta, pentru binele tuturor, al lor și al nostru și al copiilor noștri.

13. **Nicodim. „Cum poate să se nască un om când este bătrân?” (In 3,4)** miercuri, 8 iunie 2022

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Între figurile de bătrâni mai relevante în Evanghelia este Nicodim – unul din conducătorii iudeilor -, care, voind să-l cunoască pe Isus, dar în secret, a mers la el noaptea (cf. *În* 3,1-21). În colocviul lui Isus cu Nicodim reiese inima revelației lui Isus și a misiunii sale răscumpărătoare, când spune: „Într-adevăr, atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât l-a dat pe Fiul său, unul născut, ca oricine crede în el să nu piară, ci să aibă viața veșnică” (v. 16).

Isus îi spune lui Nicodim că pentru „a vedea împărăția lui Dumnezeu” trebuie „să se nască de sus” (cf. v. 3). Nu este vorba de a ne naște din nou, de a repeta venirea noastră în lume, sperând că o nouă reîncarnare ne va redeschide posibilitatea unei vieți mai bune. Această repetare este lipsită de sens. Mai mult, ea ar goli de semnificație viața trăită, ștergând-o ca și cum ar fi un experiment eșuat, o valoare expirată, un gol de pierdut. Nu, nu este aceasta, această naștere din nou despre care vorbește Isus: este un alt lucru. Această viață este prețioasă în ochii lui Dumnezeu: ne identifică drept creaturi iubite de el cu duiosie. „Nașterea de sus”, care ne permite să „intrăm” în împărăția lui Dumnezeu, este o generare în Duh, o trecere printre ape spre țara promisă a unei creații reconciliate cu iubirea lui Dumnezeu. Este o renaștere de sus, cu harul lui Dumnezeu. Nu este o renaștere din punct de vedere fizic încă o dată.

Nicodim răstălmăcește această naștere și invocă bătrânețea drept certitudine a imposibilității sale: ființa umană îmbătrânește în mod inevitabil, visul unei tinereți veșnice se îndepărtează definitiv, consumarea este portul oricărei nașteri în timp. Cum se poate imagina un destin care are formă de naștere? Nicodim gândește așa și nu găsește modul de a înțelege cuvintele lui Isus. Această renaștere, ce este?

Obiecția lui Nicodim este foarte instructivă pentru noi. De fapt, putem s-o răsturnăm, în lumina cuvântului lui Isus, în descoperirea unei misiuni proprii a bătrâneții. De fapt, a fi bătrâni nu numai că nu este un obstacol la nașterea de sus despre care vorbește Isus, ci devine timpul oportun pentru a o lumina, dezlegând-o de echivocul unei speranțe pierdute. Epoca noastră și cultura noastră, care

arată o tendință îngrijorătoare de a considera nașterea unui copil ca o simplă chestiune de producere și de reproducere biologică a ființei umane, cultivă după aceea mitul tinereții veșnice ca obsesia – disperată – unei cărni incoruptibile. Pentru că bătrânețea este – în multe moduri – disprețuită. Pentru că poartă certitudinea incontestabilă a părăsirii acestui mit, care ar vrea să ne întoarcem în sânul mamei, pentru a redeveni mereu tineri în trup.

Tehnica se lasă atrasă de acest mit în toate modurile: așteptând să învingem moartea, putem ține în viață corpul cu medicamente și produse cosmetice, care încetinesc, ascund, înlătură bătrânețea. Desigur, una este bunăstarea, alta este alimentarea mitului. Însă nu se poate nega că a confunda cele două aspecte ne creează o anumită confuzie mentală. A confunda bunăstarea cu alimentarea mitului tinereții veșnice. Se face mult pentru a avea din nou această tinerețe mereu: atâtea machiaje, atâtea intervenții chirurgicale pentru a apărea tineri. Îmi vin în minte cuvintele unei înțelepte actrițe italiene, Magnani, când i-au spus că trebuiau să-i elimine ridurile, și ea a spus: „Nu, nu le atingeți! A fost nevoie de atâția ani pentru a le avea: nu le atingeți!”. Asta este: ridurile sunt un simbol al experienței, un simbol al vieții, un simbol al maturității, un simbol al faptului de a fi parcurs un drum. Nu le atingeți pentru a deveni tineri, ci tineri la față: ceea ce interesează este toată personalitatea, ceea ce interesează este inima, și inima rămâne cu acea tinerețe a vinului bun, care cu cât se învechește mai mult cu atât este mai bun.

Viața în trupul muritor este o „neterminare” foarte frumoasă: ca anumite opere de artă care tocmai în neterminarea lor au o fascinație unică. Pentru că viața aici pe pământ este „inițiere”, nu împlinire: venim pe lume tocmai așa, ca persoane reale, ca persoane care înaintează în vârstă, dar sunt pentru totdeauna reale. Dar viața în trupul muritor este un spațiu și un timp prea mic pentru a păstra intactă și a duce la împlinire partea cea mai prețioasă a existenței noastre în timpul din lume. Credința, care primește vestea evanghelică a împărăției lui Dumnezeu la care suntem destinați, are un prim efect extraordinar, spune Isus. Ea permite „să se vadă” împărăția lui Dumnezeu. Noi devenim capabili să vedem realmente multele semne de imprecizie a speranței noastre de împlinire pentru ceea ce, în viața noastră, poartă semnul destinației pentru veșnicia lui Dumnezeu.

Semnele sunt cele ale iubirii evanghelice, în multe moduri luminate de Isus. Și dacă le putem „vedea”, putem și „intra” în împărăție, cu trecerea Duhului prin apa care regenerează.

Bătrânețea este condiția, acordată multora dintre noi, în care miracolul acestei nașteri de sus poate să fie asimilat intim și făcut credibil pentru comunitatea umană: nu comunică nostalgia nașterii în timp, ci iubirea față de destinația finală. În această perspectivă bătrânețea are o frumusețe unică: mergem spre Cel Veșnic. Nimeni nu poate reintra în sânul mamei și nici în substitutul său tehnologic și consumist. Asta nu dă înțelepciune, asta nu dă drum împlinit, asta este ceva artificial. Ar fi trist, chiar dacă ar fi posibil. Bătrânul merge înainte, bătrânul merge spre destinație, spre cerul lui Dumnezeu, bătrânul merge cu înțelepciunea sa trăită în timpul vieții. De aceea bătrânețea este un timp special pentru a dezlega viitorul de iluzia tehnocratică a unei supraviețuiri biologice și robotice, dar mai ales pentru că deschide la duișia sânelui creator și generator al lui Dumnezeu. Aici, eu aș vrea să subliniez acest cuvânt: duișia bătrânilor. Observați la un bunic sau o bunică modul de a-i privi pe nepoți, cum îi mângâie pe nepoți: acea duișie, liberă de orice încercare umană, care a învins încercările umane și capabilă să dea gratuit iubirea, apropierea iubitoare a unuia față de ceilalți. Această duișie deschide ușa pentru a înțelege duișia lui Dumnezeu. Să nu uităm că Duhul lui Dumnezeu este apropiere, compasiune și duișie. Dumnezeu este așa, știe să

mângâie. Și bătrânețea ne ajută să înțelegem această dimensiune a lui Dumnezeu care este duișia. Bătrânețea este timpul special pentru a dezlega viitorul de iluzia tehnocratică, este timpul duișiei lui Dumnezeu care creează, creează un drum pentru noi toți. Duhul să ne dea redeschiderea acestei misiuni spirituale – și culturale – a bătrâneții, care ne reconciliază cu nașterea de sus. Când noi ne gândim la bătrânețe astfel, apoi spune: cum de această cultură a rebutării decide să-i rebuteze pe bătrâni, considerându-i nefolositori? Bătrânii sunt mesagerii viitorului, bătrânii sunt mesagerii duișiei, bătrânii sunt mesagerii înțelepciunii unei vieți trăite. Să mergem înainte și să privim la bătrâni.

Autor: Papa Francisc

Traducător: pr. Mihai Pătrașcu

Copyright: Libreria Editrice Vaticana; Ercis.ro

Următoarele cateheze, în original, vor putea fi găsite la adresa:

<https://www.vatican.va/content/francesco/it/audiences/2022.index.html#audiences>

Și pe pagina Dicasteriului pentru Laici, Viață și Familie:

<http://www.laityfamilylife.va/content/laityfamilylife/en/eventi/2022/ii-giornata-mondiale-dei-nonni-e-degli-anziani.html>

Iar traduse, se vor putea găsi pe pagina ercis.ro sau magisteriu.ro .